

SAVONIA

ammattikorkeakoulu

OPINNÄYTETYÖ - AMMATTIKORKEAKOULUTUTKINTO
SOSIAALI-, TERVEYS- JA LIIKUNTA-ALA

KESKIÖSSÄ NUORI

Kokemuksia Kajaanin etsivän nuorisotyön toiminnasta

TEKIJÄ: Olli Ojala

Koulutusala Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala	
Tutkinto-ohjelma Sosionomin tutkinto-ohjelma	
Työn tekijä Olli Ojala	
Työn nimi Keskiössä nuori – Kokemuksia Kajaanin etsivän nuorisotyön toiminnasta.	
Päiväys	07.11.2021
Sivumäärä/Liitteet	37
Toimeksiantaja/Yhteistyökumppani(t) Kajaanin kaupunki, kulttuuri- ja nuorisopalvelut	
<p>Tiivistelmä</p> <p>Opinnäytetyössä selvitettiin, millaisia näkemyksiä yhteistyötahoilla on Kajaanin etsivän nuorisotyön toiminnasta, tehdystä yhteistyöstä sekä yhteistyön kehittämismahdollisuuksista. Tutkimuksen tarve huomattiin Kajaanin etsivän nuorisotyön kanssa käydyissä keskusteluissa syksyllä 2020. Tavoitteena oli selvittää etsivien työn tunnettavuutta sekä yhteistyötahojen kokemia tarpeita yhteistyön kehittämiseksi. Koska syrjäytymisvaarassa olevien nuorten ongelmat ovat nykyisin monisäikeisiä, haluttiin tutkimuksessa myös etsiä tietoa kuinka monialaista sekä moniammatillista työskentelyä saataisiin yleistymään.</p> <p>Kajaanin etsivän nuorisotyön yhteistyötahoille lähetettiin toukokuussa 2021 Webropol-kysely, joka sisälsi 11 kysymystä, joista suurin osa oli avoimia kysymyksiä. Kysely lähetettiin yhteensä 48 vastaanottajalle, ja vastauksia saatiin 20. Kyselyn vastaanottajina olivat eräät Kajaanissa, Paltamossa, Pyhännällä ja Ristijärvellä sijaitsevat oppilaitokset sekä toimijat, jotka lähettävät nuorten yhteystietoja Kajaanin etsivälle nuorisotyölle. Työelämälähtöisen tutkimuksen tietoperustana on käytetty etsivän nuorisotyön oppaita, ajantasaista lainsäädäntöä sekä aiempia tutkimuksia ja raportteja.</p> <p>Tutkimus osoitti, että Kajaanin etsivän nuorisotyön toiminnoista näkyvimpänä on palveluohjaus, jonka kaikki vastaajat kokivat kuuluvan etsivien työtehtäväksi. Etsivien työpanos koettiin yhteistyötahojen mukaan tärkeäksi ja onnistuneeksi. Erityisen hyvin toimivaksi vastauksissa mainittiin yhteistyö. Vastaajat arvostivat etsivien nopeutta sekä yhteydenoton että asioihin tarttumisen asiayhteydessä. Huolta aiheuttaa henkilöstön liian suuri vaihtuvuus, joka vastaajien mukaan vaikeuttaa yhteistyön systemaattista kehittämistä. Vastaajat toivoivat lisää jalkautumista nuorten pariin.</p> <p>Uuden oppivelvollisuuslain myötä olisi tarpeen kehittää monialaista yhteistyötä siten, että nuoren luvalla hänen kokonaistilanteensa saataisiin tallennettua nuorta auttavan monialaisen verkoston jäsenille. Monialainen, jalkautuva tiimi voisi jalkautua nuorten keskuuteen sekä tukea kuntia uuden oppivelvollisuuslain velvoitteissa. Monialaisuus lisääntyisi esimerkiksi kouluttamalla eri toimijoita tietojen tallentamiseen liittyvissä haasteissa, jotta tietojen jakaminen ei estäisi nuorten auttamista. Tutkimuksen perusteella havaittiin tarve selvittää, miten etsivien nuorisotyöntekijöiden vaihtuvuutta voitaisiin pienentää. Toisaalta olisi myös etsittäviä menetelmiä saumattomalle henkilöiden vaihdolle, joka aiheuttaisi mahdollisimman vähän haittaa yhteistyölle.</p>	
Avainsanat Etsivä nuorisotyö, monialaisuus, moniammatillisuus	

Field of Study Social Services, Health and Sports	
Degree Programme Degree Programme in Social Services	
Author Olli Ojala	
Title of Thesis At the heart of the work are youth. Experiences of Kajaani outreach youth work.	
Date 07.11.2021	Pages/Appendices 37
Client Organisation /Partners Kajaani City, Culture and youth services	
<p>Abstract</p> <p>In the thesis it was researched, how the partners of outreach youth work feel about the activities, cooperations and opportunities for developments in Kajaani. The need for research appeared from discussion with Kajaani outreach youth work in autumn 2020. The aim was to find out how well the work of youth workers is known, as well as the wishes of the partners regarding the development of cooperation. As the problems of young people at risk of exclusion are currently very complex, the thesis also sought to find information on how to make multidisciplinary and interprofessional work more generalized.</p> <p>In May 2021, a Webropol survey was sent to partners of Kajaani's outreach youth workers, which contained 11 questions, most of which were open-ended questions. The questionnaire was sent to a total of 48 recipients, who received 20 responses. The questionnaire was sent to a few educational institutions in Kajaani, Paltamo, Pyhäinä and Ristijärvi, as well as other actors who sent contact-informations of young people to youth work in Kajaani. As the knowledge base of work-oriented research has been used youth work guides, up-to-date legislation as well as previous studies and reports.</p> <p>Research showed that the service counselling is one of the most visible activities, which all respondents perceived to be included in work tasks for outreach youth workers. According to the respondents, the work input of the outreach youth workers is perceived important and successful. The responses showed that co-operation has been particularly successful. Speed has been appreciated by the respondents both in the speed of contact and taking the action. Concerns were raised about the excessive turnover of staff, which respondents believe to make it difficult to develop cooperation systematically. Respondents hoped that employees would walk even more over there where young people are.</p> <p>The new law of compulsory education creates a need for development for multidisciplinary work. For example, when a young person gives permission, his or her overall situation can be stored for people in a multidisciplinary network. A multidisciplinary team could be active among young people and support municipalities in fulfilling their obligations under the new compulsory education law. The multidisciplinary and interprofessional work would be enhanced for example by training different actors in the challenges of data retention, so that data sharing does not become an obstacle for supporting youths. Based on the research it was found necessary to find out how staff turnover could be reduced. On the other hand, methods should also be sought for a seamless exchange of persons that would cause the least possible inconvenience to cooperation.</p>	
<p>Keywords Outreach youth work, multidisciplinary, interprofessional</p>	

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	5
2	NUORISOTYÖN LÄHTÖKOHDAT.....	6
2.1	Valtakunnallinen nuorisotyön ja -politiikan ohjelma	7
2.2	Nuorisotyön tavoitteet ja tarkoitus	7
2.3	Etsivä nuorisotyö	9
2.4	Tietojen luovuttaminen etsivälle nuorisotyölle	11
2.5	Etsivä työote.....	12
2.6	Etsivä nuorisotyö Kajaanissa	12
3	MONIAMMATILLISUUS NUORISOTYÖSSÄ	15
3.1	Monialaisuuden ja moniammatillisuuden haasteet etsivässä nuorisotyössä	16
3.2	Uuden oppivelvollisuuslain vaikutukset etsivään nuorisotyöhön	16
4	TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TAVOITE	19
5	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	20
5.1	Tutkimusmenetelmän esittely	20
5.2	Aineiston keruu.....	21
5.3	Aineiston analysointi	21
6	TULOKSET	22
7	JOHTOPÄÄTÖKSET JA KEHITTÄMISIDEAT	26
8	POHDINTA.....	27
8.1	Eettisyys ja luotettavuus.....	29
8.2	Ammatillinen kasvu	29
8.3	Jatkotutkimusaiheet	31
	LÄHTEET	32

1 JOHDANTO

Nuoret ovat merkittävä väestöryhmä sekä lukumäärällisesti että myös Suomen tulevaisuuden kannalta. Alle 29-vuotiaita nuoria on Suomessa lähes 1,8 miljoonaa ollen näin 32 prosenttia koko maan väestöstä (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2020, 2, 38). Opetushallituksen tekemän tilannekartoituksen mukaan Suomessa on arviolta 4000 peruskoulun yläluokkien oppilasta, jotka ovat suurien koulunkäynnin ongelmien takia nimettävissä koulua käymättömiksi oppilaisiksi (Määttä, Pelkonen, Lehtisare & Määttä 2020, 32). Nuorten syrjäytymisen riskitekijöitä ovat esimerkiksi pitkäaikaistyöttömyys, matala koulutustaso, päihde- ja mielenterveysongelmat sekä toimeentulo-ongelmat (Terveystieteiden tutkimuskeskus ja Hyvinvoinnin tutkimuskeskus 2021). Maassamme on myös sukupolvelta toiselle periytyvää huono-osaisuutta, jonka yhdistävänä tekijänä ovat perusturvaetuuksista koostuva huono elintaso, riippuvuuksien sekä arjen rytmittömyyden aiheuttamat vaikeudet sekä niukkuudesta ja alhaisesta statuksesta johtuva kuormittava elämänlaatu (Saari, Eskelinen & Björklund 2020, 5). Syrjäytyminen, joka laajenee ja muuttuu yhä monisäikeisemmäksi, nähdään myös merkittävimpänä yksittäisenä haasteena maamme sisäisen turvallisuuden näkökulmasta, koska sen myötä yhteiskunnallisten häiriöiden riski lisääntyy (Sisäministeriö 2017, 29).

Opinnäytetyön aiheena on Kajaanin kaupungin etsivän nuorisotyön toiminnan kartoittaminen yhteistyötahojen näkökulmasta. Työssä tutkitaan yhtäältä Kajaanin kaupungin etsivän nuorisotyön verkostoyhteistyön toimivuutta yhteistyötahojen näkökulmasta, sekä toisaalta etsitään toiminnan kehittämismahdollisuuksia. Tutkimuksen keskiössä on se, millaisia kokemuksia yhteistyötahoilla on Kajaanin etsivän nuorisotyön kanssa tehtävästä yhteistyöstä. Sosionomin työn kannalta tutkimuksessa pyritään tuomaan esille etsivän nuorisotyön yhteiskunnallista tarvetta, sekä edistetään palveluverkostojen yhteistoimintaa. Kyselytutkimuksella pyritään lisäksi tukemaan ja edistämään yhteistyötahojen aktiivista otetta nuorten ohjaamiseksi oikea-aikaisen avun piiriin. Nuorten kannalta opinnäytetyö on tarpeellinen siksi, että he saisivat apua riittävän ajoissa, etteivät joutuisi kokemaan vaikeuksia sekä osattomuuden tunnetta. Yhteiskunnan kannalta aihe on erittäin ajankohtainen koska yleisesti tiedetään, että ikärakenne sekä huoltosuhde aiheuttavat maassamme lisääntyvää haastetta taloudellisen tilanteen sekä yhteiskunnallisten palveluiden näkökulmasta. Ikärakenteen vanhentumisen takia tuleekin tavoitella kaikkien nuorten tukemista mukaan yhteiskunnan aktiivisiksi toimijoiksi. On myös tärkeää huolehtia siitä, että nuorille luodaan mahdollisuuksia aktiiviseen osallisuuteen ja vaikuttamiseen. Se on myös kansantaloudellisesta näkökulmasta tärkeää, koska vuosikymmenien jälkeen nykyiset nuoret ovatkin keski-ikäisiä ja huolehtivat asioistamme niillä resursseilla, joita edelliset sukupolvet ovat heille jättäneet.

Instituutiotason yhteydenottopyynnöistä alkava asiakashankinta on nuorisotyössä merkityksellistä, koska siten voidaan tavoittaa myös sellaiset nuoret, joilla ei ole vielä omaa tahtoa asiakkuuteen mutta jotka hyötyisivät palveluista paljon. Nuorisotyössä nuoret voivat kohdata turvallisia aikuisia, saada tukea, apua ja neuvoja arjen haasteisiin sekä mieltä askarruttaviin asioihin. Lisäksi nuorisotyöntekijät voivat edesauttaa heidän osallisuuttaan ja yhteiskunnallisia vaikutusmahdollisuuksiaan. Aktiivista nuorisotyötä tekemällä yhteiskunta hyötyy yhtäältä siten, että varhainen apu on tunnetusti edullisempaa kuin korjaavat toimenpiteet, mutta toisaalta myös siksi, koska nuorisotyötä tekemällä saadaan vähennettyä ei toivotun käyttäytymisen aiheuttamia kustannuksia.

2 NUORISOTYÖN LÄHTÖKOHDAT

Euroopan komission raportin (2014) mukaan nuorisotyön ytimessä on kolme tekijää, jotka yhdessä erottavat nuorisotyön muista aloista:

1. Keskittyminen nuoriin.
2. Henkilökohtainen kehittyminen.
3. Vapaaehtoinen osallistuminen.

Onnistuneen nuorisotyön elementeiksi voidaan lukea käyttäytymisen, asenteiden ja menetelmien yhteisvaikutus. Sen lisäksi, että onnistutaan tekemään laadukasta työtä, on oleellista myös osata arvioida työn lopputulosta. (Dunne, Ulicna, Murphy & Golubeva 2014 4, 8.)

Nuoren palvelupolku etsivään nuorisotyöhön etenee siten, että ensimmäisenä vaiheena on nuoren ohjautuminen palveluiden äärelle. Toisessa vaiheessa on kontaktin luominen asiakkaaseen, kun kerrotaan etsivän työn palveluista sekä sovitaan ensitapaaminen. (Alanen & Kotkavuori julkaisuaika tuntematon, 39–40.) Etsivä nuorisotyö (*Outreach youth work*) on työmuoto, jota toteutetaan erilaisissa instituutioissa, nuorten omassa ympäristössä kuten kotona tai instituutioiden lähettämänä. Etsivän työn tavoitteena on tukea nuorta löytämään ja käyttämään tarvittavia palveluita. Etsivien nuorisotyöntekijöiden kentältä tulleen tutkimuksellisen viestin mukaan etsivä nuorisotyö toivotaan näyttäväksi ihmissuhdetyönä, jonka tavoitteena on nuoren elämäntilanteen ja hänen omien suunnitelmiansa tukeminen. (Puuronen 2014, 11, 14.)

Suomalaisen nuorisotyön järjestäytyminen voidaan ajoittaa vuoteen 1940, jolloin Ritarihuoneen kokouksessa tavoiteltiin vapaaehtoisen poikatoiminnan aloittamista. Seuraavana vuonna silloisen pääministeri Ragnellin tekemän aloitteen mukaisesti perustettiin toimikunta, joka johti ajatukseen Suomen Pojat -järjestöstä. Vuonna 1943 tehty valtiopäiväaloite pyrki nuorisotoiminnan kehittämiseen. Aiemmin erityisnuorisotyötä on kutsuttu ”jengityöksi”, partioivathan työntekijät kaduilla tarkoituksenaan auttaa nuoria heidän akuuteissa ongelmissaan. Seurakuntien vuonna 1946 palkkaamia jengityöntekijöitä alettiin 1960–1970 lukujen vaihteessa sen sijaan kutsuaan erityisnuorisotyöntekijöiksi. Ensimmäiseen huumeaaltoon, joka tapahtui 1960 luvulla, ajoittuu erityisnuorisotyön alkua. Siihen aikaan suurin osa erityisnuorisotyöntekijöiden asiakkaista oli päihdyttävien aineiden käyttäjiä. Monen nuoren tie päätyikin lopulta mielisairaalaan, koulukotiin tai vankilaan. Helsingin kaupunki aloitti jengityön vuonna 1964, valiten kohteekseen 200 nuoren muodostaman Bio-Bion jengin. Alun perin jengityötä tekemällä pyrittiin hillitsemään nuorten rauhattomuutta, kiihtyneitä tunteita sekä keskinäistä väkivaltaa. (Kemppinen 1999, 44–45.)

Erityisnuorisotyö alkoi 1970-luvun aikana muodostumaan entistä enemmän tavoitteelliseksi, yhteistyössä toteutettavaksi yhdyskuntatyöksi, jossa pyrittiin löytämään ratkaisuja sosiaaliin epäkohtiin. Perustettaessa erityisnuorisotyötä alueille, kartoitettiin alueen riskitekijöitä, joihin kuului alueella asuvien lapsiperheiden lukumäärä, muuttoliike, asumisen ahtausta, lasten ystävyyssuhteiden tai päivähoiton puutteellisuus tai liian pitkät koulumatkat. Yhteiskunnan vaurastumisen myötä hyvinvointivaltion periaatteiden mukainen lasten ja nuorten erityiskasvatus sai erityistä huomiota. (Kemppinen 1999, 44–45.) Nuorten kokonaisvaltaista hyvinvointia sekä osallisuutta yhteiskuntaan pyritään parantamaan käyttämällä julkisia varoja nuorisotyöhön sekä etsivään nuorisotyöhön. Esimerkiksi vuonna

2019 etsivän nuorisotyön organisaatioiden ilmoittamat kustannukset ovat yhteensä 20,5 miljoonaa euroa, joista 85 prosenttia on henkilöstön palkkakuluja (Bamming & Hilpinen 2020, 36).

2.1 Valtakunnallinen nuorisotyön ja -politiikan ohjelma

Valtioneuvosto hyväksyy neljän vuoden välein valtakunnallisen nuorisotyön ja -politiikan ohjelman. Vuosille 2020–2023 nuorisotyölle on linjattu kolme selkeää tavoitetta:

1. Syrjäytymisen vähentäminen luomalla edellytykset sujuvaan arkeen.
2. Osallistumiseen ja vaikuttamiseen tarvittavien keinojen ja taitojen tarjoaminen.
3. Luottamuksen vahvistaminen yhteiskuntaa kohtaan, jolloin myös yhdenvertaisuutta sekä turvallisuuden tunnetta voimistetaan. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2020, 10.)

Nuorisopolitiikka on kuvailtavissa siten, että siinä kehitetään sukupolvien välistä vuorovaikutusta, sekä kehitetään nuorten kasvu- ja elinoloja (Nuorisolaki 1285/2016, 3 §). Valtakunnallisen nuorisotyön ja -politiikan ohjelmasta käytetään lyhennettä VANUPO. Se on ohjelma, joka hyväksytään neljän vuoden välein ja siinä pyritään mahdollistamaan parempia olosuhteita nuorille. VANUPO-ohjelman tavoitteissa keskitytään toimeenpanemaan monialaista yhteistyötä. Valtakunnallinen ohjelma on tarkoitettu koskemaan kaikkia alle 29-vuotiaita nuoria, mutta painopiste on 25-vuotiaiden kasvu- ja elinolojen kehittämisessä. Valtakunnallinen ohjelma kytkeytyy luontevasti etsivän nuorisotyön tavoitteisiin sekä toimintaan, koska ohjelmassa on määritelty myös nuorisotakuu, jolla turvataan nuoren pääsyä koulutukseen sekä työelämään. Ohjelmassa nuorisotakuu kuvaillaan siten, että jokaiselle alle 30 vuoden ikäiselle valmistuneelle tarjotaan jokin ammatillista kehittymistä tukeva palvelu vähintään kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun henkilö on jäänyt työttömäksi. Alle 25 vuoden ikäiseltä nuorelta ei edellytetä valmistumista näihin palveluihin pääsemiseksi. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2020, 8, 11.)

Aluehallintovirastot vastaavat nuorisotyön ja nuorisopolitiikan osa-alueista omilla alueillaan. Valtion nuorisoneuvoston tehtävänä on muun muassa arvioida valtiorahallinnon nuorille kohdistettujen palveluiden ja toimenpiteiden vaikuttavuutta sekä olla aloitteentekijänä ja kehittäjänä nuorisopolitiikan alueella. Varsinainen nuorisotyö on säädetty kunnan tehtäväksi. Kunnassa tulee olla yhteistyöryhmä, joka suunnittelee ja kehittää paikallisten viranomaisten tekemää yhteistyötä, jonka toiminta on kohdistettu kaikkiin kunnassa asuviin nuoriin. Kunnan tulee ottaa paikalliset olosuhteet huomioon, kun se järjestää nuorten palveluja sekä edellytyksiä nuorille suunnattuun työhön ja toimintaan. (Nuorisolaki 1285/2016, 4, 6, 8 §.)

2.2 Nuorisotyön tavoitteet ja tarkoitus

Nuorisolaki määrittelee nuorisotyön tavoitteeksi nuorten osallisuuden edistämisen, sekä yhteiskunnallisten vaikutusmahdollisuuksien edistämisen. Nuorten kasvu- ja elinoloja, yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa, harrastamista, itsenäistymistä ja yhteisöllisyyttä pyritään myös lainsäädännöllä lisäämään. Myös monialainen yhteistyö on myös kirjattu nuorisolain tavoitteisiin. Lain mukaan nuorilla tarkoitetaan alle 29-vuoden ikäisiä nuoria. Laissa määritellään opetus- ja kulttuuriministeriön tehtäviksi yhtäältä johtaa nuorisotyötä ja nuorisopolitiikkaa yleisellä tasolla ja toisaalta yhteensovittaa ja kehittää nuorisotyötä. (Nuorisolaki 1285/2016, 2, 4 §.)

Nuorisotyö on jäseneltävissä neljään toimintamuotoon:

1. Vahvistetaan nuorten toimijuutta.
2. Työskennellään nuorten ryhmien ja yhteisöjen kanssa.
3. Innostetaan nuoria toimimaan omaehtoisesti ja vaikuttamaan asioihin.
4. Valvotaan nuorten etuja sekä vaikutetaan heidän elinoloihinsa.

Nuorten toimijuuden vahvistamisessa tavoitteena on tukea ja luoda nuorelle kasvun edellytyksiä, sekä mahdollistaa oman identiteetin rakentamista. Nuoren suhdetta aikuisiin, toisiin nuoriin, palvelujärjestelmään sekä yhteiskuntaan vahvistetaan. Tarjotaan tilanteita, joissa nuoren luovuus sekä kriittinen ajattelu vahvistuu. Yhteisöjen ja nuorten kanssa työskentelyn tavoitteena on mahdollistaa nuorten liittyminen heitä kiinnostaviin yhteisöihin. Ajatuksena on, että nuorille kaverisuhteet, vertaiset sekä yhteisöt ovat tärkeitä. Näissä kohtaamisissa ja vuorovaikutuksessa nuori kasvaa ja kehittyy. Nuorten innostaminen omaehtoiseen toimintaan -toimintamuoto tähtää siihen, että nuorien osallisuus oman elämän rakentumisessa vahvistuu ja he löytävät juuri itselleen sopivia osallistumisen keinoja. Tavoitteena on saada nuoret innostumaan heille tärkeistä asioista, mahdollistaa aktiivinen kansalaisuus sekä mahdollisuutta ja keinoja vaikuttaa tehtäviin päätöksiin ja keskusteluun yhteiskunnan ja kulttuurin alueilla. Nuoruuden etujen valvonta ja elinoloihin vaikuttaminen -toimintamuoto tavoittelee esimerkiksi nuorten elinolojen ja ympäristön vastaamista nuorten tarpeisiin. Nuorten elinoloilla on yhteys nuorten toimijuuteen sekä yhdenvertaisuuteen. (Helsingin kaupungin nuorisopalvelukokous 2020, 11, 13, 15, 17.)

Kouluissa ja oppilaitoksissa tehtävä nuorisotyö lisää oppilaiden viihtymistä koulussa, koska nuorisotyöntekijä voi puuttua esimerkiksi kiusaamistilanteisiin. Erilaisia yhteistyön malleja tulee kehittää siten, että nuorten kokonaisvaltainen hyvinvointi lisääntyy. Kouluissa tehtävä nuorisotyö edesauttaa myös oppilaitosten ja koulujen yhteyttä sellaisiin vapaa-ajan toimintoihin, joita kunnallinen nuorisotyö sekä kansalaisjärjestöt tarjoavat. Myös nuorten sujuvampi siirtyminen koulutusasteiden välillä edistyy, kun koulunuorisotyössä työskennellään nuorten hyväksi. Nuorisotyön perinteestä on ajan myötä muodostunut myös digitaalinen nuorisotyö, joka toimii ympäristössä, joissa nuoret viettävät aikaansa. Teknologian kehittyessä myös digitaalinen nuorisotyö muotoutuu jatkuvasti, joten lisäkoulutus on tarpeellista sekä kuntien että kansalaisjärjestöjen toimintaympäristöissä. Keskeinen tulevaisuuden haaste on digitaalisen nuorisotyön kehittäminen siten, että se olisi arkityötä ja sisältyisi nuorisotyön prosesseihin valtavirtaisesti (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2020, 36–37.) Kotona ja kouluissa annettava tuki ja huomio ovat myös erittäin merkittävä tekijä nuorten mediataitojen kehittämisessä. Digitaidot ovatkin osaltaan merkittävä tekijä lasten ja nuorten kykyihin ja mahdollisuuksiin selviytyä elämässä. (Verke 2017, 35–36.)

Nuoret ovat tärkeä voimavara koko Euroopan kannalta oikeudenmukaisuuden ja sosiaalisuuden rakentamisessa. On riski, että vakaus ja yhteenkuuluvuus heikkenee, jos nykyiset vaikeat olosuhteet saavat luoda pettyneen ja eristäytyneen nuorison. Nuorten riittävä tukeminen esimerkiksi tarjoamalla laadukasta nuorisotyötä, on Euroopan nykytilanteen ja tulevaisuuden kannalta tärkeä investointi. Jos näin ei toimita, heikennetään mahdollisuuksia tarttua tehokkaasti nykyajan suurimpiin haasteisiin, kuten muuttoliike, työttömyys, syrjäytyminen, sekä väkivaltaiset ääriilikkeet. (Council of Europe 2017, 4.)

2.3 Etsivä nuorisotyö

Ammatillisen etsivän nuorisotyön keskiössä on avun tarpeessa olevien nuorien etsiminen ja auttaminen. Tarkoituksena on löytää sellaisia nuoria, jotka ovat yhteiskuntamme palvelujärjestelmän ulkopuolella, tai eivät ole syystä tai toisesta saaneet niistä apua. Etsivän työn toimintatavan perusteena on humanistinen ihmiskäsitys, sekä luottamus siihen että muutos on mahdollista. Ongelmakeskeinen ajattelumalli sekä asiakkaiden leimaaminen eivät ole etsivän nuorisotyön ajatuksien mukaisia. Etsivän työn työmenetelmiin kuuluu etsimisen ja kontaktin oton jälkeen luottamussuhteen rakentaminen sekä syventäminen asiakkaana olevaan nuoreen. Etsivät myös tukevat nuoria ulkoiseen ja sisäiseen muutokseen sekä ohjaavat nuoria heidän tarvitsemansa avun luokse. Etsivän nuorisotyöntekijän mennessä nuorten toimintaympäristöihin, hän saattaa aluksi tuntee olevansa tunkeilija tai epätoivottu henkilö. Nuorille ryhmässä oleminen ja ryhmän toimintaan samaistuminen on luontevaa, joten etsivän kannattaa pyrkiä vaikuttamaan ryhmännormistoon, jonka seurauksena yksiökontakti mahdollistuu. Usein etsivä saa kontaktin yksilöön joko ryhmätilanteessa tai ryhmän mahdollistamana. (Huh-tajarvi 2008, 446–448.)

Ensisijaisesti nuoren ja etsivän nuorisotyöntekijän yhteistyö alkaa joko nuoren itse ottaessa yhteyttä, tai yhteistyötahojen tekemän yhteydenottopyynnön jälkeen. Etsivässä nuorisotyössä, kuten muissakin nuorille suunnatuissa palveluissa kohdataan nuoria, joilla on joitakin haasteita itsenäiseen työelämässä selviytymiseen. Esimerkiksi puutteellinen itseluottamus sekä näköalattomuus ovat keskeisiä haasteita nuorilla. Myös oppimiseen liittyvät vaikeudet sekä sosiaalisissa tilanteissa ilmenevä jännittäminen voivat aiheuttaa jopa työkyvyttömyyttä, jos ne jatkuvat pitkään. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2020, 11.) Seitsemälle syrjäytymisvaarassa olevalle nuorelle tehdyssä haastattelu -tutkimuksessa ilmeni, että haastateltavien mukaan mielenterveysongelmat voivat aiheuttaa syrjäytymistä ja leimautumista yhteiskunnan taholta. Lähes kaikki haastateltavat kokivat ystävien, tuttavien ja sukulaisten tietämättömyyden mielenterveysongelmista olevan edelleen suuri. Vastaajien kokemuksen mukaan vain harvat heidän ystävistään ymmärsivät heidän olevan sairaita. Osa heistä koki, että myös perheen sisällä oli puutteellinen ymmärrys mielenterveysongelmista. (Korpak 2016, 3, 31.)

Etsivän nuorisotyön toiminnassa oleellista on luottamussuhteen rakentaminen nuoreen, sekä nuoren kannustaminen oman sisäisen motivaation löytämiseen. Yhteistyössä pyritään löytämään hänen omat vahvuutensa sekä voimavaransa sekä tavoitteensa. Käytännössä tutustuminen, luottamussuhteen rakentaminen ja nuorten tilanteen kartoittaminen tapahtuu keskustelemalla yksilötapaamisissa tai turvallisessa vertaisryhmässä. Myös toiminnallisia menetelmiä voi hyödyntää tilanteissa, joissa keskustelukynnystä on tarpeen saada madallettua. Etsivä nuorisotyöntekijä voi myös tukea nuoria haastavissa sekä yllättävissä erikoistilanteissa, esimerkiksi koulun keskeytymisen, tai kotoutumisprosessin yhteydessä. Elinehtona etsivän nuorisotyön toteuttamiselle on joustava työaika sekä liikkumisen mahdollisuus. Tapaamiset on hyvä järjestää paikoissa, joihin nuorilla on helppo päästä, myös kotikäynnit ovat tarpeen erityisesti silloin, kun nuorella on kynnys lähteä tapaamiseen kodin ulkopuolelle. (Vilen 2018, 30.) Tärkeimpänä asiana etsivän nuorisotyön järjestämisessä voidaan pitää kohderyhmän valintaa. Etsivässä työssä on vaikea tehdä tarkkaa rajaamista kohderyhmän suhteen, mutta organisaation linjausten mukaisessa kohderyhmässä tulee pysyä. Etsivän työn kohderyhmä voi olla mikä tahansa, esimerkiksi opiskelijat, työttömät, moniongelmaiset, erilaiset vähemmistöt, tai vangit. (Kaartinen–Koutaniemi 2012, 57.)

Vuoden 2019 aikana etsivät nuorisotyöntekijät olivat yhteydessä yhteensä 29 096 nuoreen, käyden heidän kanssaan keskusteluja esimerkiksi tuen tarpeen ja elämäntilanteen selvittämiseksi. Etsivä nuorisotyö on erityisnuorisotyötä, jossa pyritään tavoittamaan tukea tarvitsevia alle 29-vuotiaita nuoria, jotka eivät ole syystä tai toisesta parhaillaan koulutuksessa tai työelämässä (Bamming & Hilpinen 2020, 1,9.) Etsivän nuorisotyön tarkoituksena on tuen tarpeessa olevan nuoren tavoittaminen, auttaminen sekä ohjaaminen tarvittavien palvelujen ja tuen vaikutuspiiriin. Nuoren kasvua, itsenäisyyttä, sekä osallisuutta yhteiskuntaan pyritään edistämään, sekä mahdollistamaan elämänhallinnan kehittäminen sekä pääsy koulutukseen tai työhön. Etsivä nuorisotyö on nuorille vapaaehtoista, perustuen yhteistyösuhteeseen nuoren ja työntekijän välillä. (Nuorisolaki 1285/2016, 10 §.)

Etsivän nuorisotyön pyrkimyksenä on saada nuorten toimijuuden suuntaa ohjattua siten, että toimintakyky sekä elämänhallinta alkavat kehittyä paremmaksi. Etsivässä työssä tavoitellaan myös nuoren mahdollisimman hyvää selviytymistä yhteiskunnan tavanomaisissa toiminnoissa (inkluusio). Etsivän nuorisotyön keskeisenä tehtävänä on parantaa ja vahvistaa ongelmien kanssa painivien sekä haavoittavissa olosuhteissa eläneiden nuorten elinolosuhteita sekä edistää heidän kasvuaan ja itsenäistymistään. (Juvonen 2015, 20, 78.)

Nuoria haastatteleamalla on löydetty tyypillisiä nuoruutta leimaavia tekijöitä, joihin kuuluvat ajalehtiminen sekä irrallisuus. Ajalehtiminen tarkoittaa tässä yhteydessä sitä, että elämä koetaan päämäärättömäksi sekä näköalattomaksi. Irrallisuus, jolla viitataan työelämästä, palvelujärjestelmästä sekä koulutusjärjestelmistä irtaantumiseen on myös nuoruutta leimaava tekijä. (Saari ym. 2020, 145.)

Etsivässä työssä ei käytetä kontrolloivaa eikä holhoavaa työtettä, vaan sen sijaan asiakkaan oman tahdon löytymistä pyritään tukemaan. Kun työtä tehdään asiakkaan antaman luvan perusteella, sekä kunnioittamalla hänen asettamiaan rajoja, hänen itsemääräämisoikeutensa osoitetaan todelliseksi. Työntekijän pyrkimyksenä on myös varmistaa, että hän saa myös muualla asioidessaan samanlaista kohtelua. Tämä mahdollistuu silloin, kun etsivä liikkuu asiakkaan mukana hänen asioidessaan palveluverkostossa. Etsivää nuorisotyötä voivat tehdä monenlaiset sosiaali- ja terveystyöntekijät, jolloin he voivat myös huomioida omat tavoitteensa toiminnan toteutuksessa. Esimerkiksi oppilaitokset, seurakunnat, nuorisoyhteisöt, kolmannen sektorin toimijat tai kuntien sosiaalipalvelut voivat järjestää etsivää nuorisotyötä. Kunnan toimiessa etsivän nuorisotyön tuottajana autetaan nuoria koulutukseen ja työmarkkinoille. Tällöin etsivä nuorisotyö auttaa kuntaa huolehtimaan kuntalaisistaan lain velvoitteiden mukaisesti. Myös taloudelliset säästöt sekä yhteiskuntarauhan lisääminen ovat etsivän työn toivottuja vaikutuksia. (Kaartinen-Koutaniemi 2012, 54, 56, 96.) Etsivä nuorisotyö vaikuttaa yhteiskuntarauhaa edistävasti, koska siten on mahdollista löytää nuoria, jotka voisivat esimerkiksi osattomuuden tai epäoikeudenmukaisuuden kokemuksien jälkeen radikalisoitua sekä ajautua rikollisuuteen. Nuoret nähdään tärkeänä voimavarana vastakkainasettelun vähentämisessä sekä yhteiskuntarauhan edistämässä (Sisäministeriö 2020, 44).

Useimmiten nuoret tulevat etsivän nuorisotyön asiakkaaksi jonkun organisaation tekemän yhteydenotto-pyyntö perusteella. Oppilaitoksien lähettämien nuorten osuus on 31 prosenttia, muodostaen siten merkittävimmän osuuden alkavista asiakkuuksista. Toiseksi eniten asiakkuuksia muodostuu siten, että joko nuoret itse tai heidän läheisensä ovat suoraan yhteydessä etsiviin. Paikallisella yh-

teistyöverkostolla on suuri merkitys siihen, millaisissa tilanteissa yhteys etsivään nuorisotyöhön järjestyy. Sosiaali- ja terveystoimesta yhteydenottopyyntöjä tuli yhteensä 13,3 prosenttia, sekä muiden viranomaistahojen ohjaamana tuli samana vuonna 13,7 prosenttia nuorista. (Bamming & Hilpinen 2019, 12–13.)

2.4 Tietojen luovuttaminen etsivälle nuorisotyölle

Nuoren tietoja voidaan pääsääntöisesti luovuttaa etsivälle nuorisotyölle vain hänen oman suostumuksensa perusteella. On kuitenkin tilanteita, jolloin nuoren yksilöinti- ja yhteystietoja voidaan luovuttaa salassapitosäädösten estämättä. Jos nuori ei perusopetuksen päättämisen jälkeen sijoitu jatko-opintoihin, opetuksen järjestäjän tulee luovuttaa tiedot etsivälle nuorisotyölle. Myös ammatillisen koulutuksen tai lukiokoulutuksen keskeyttäminen velvoittaa tekemään ilmoituksen. Puolustusvoimien ja siviilipalvelukeskuksen veloitteena on ilmoittaa keskeyttäneiden nuorten tietojen lisäksi myös palveluksesta vapautetut nuoret, joilla ei ole heidän näiden organisaatioiden määritelmän mukaista palvelukelpoisuutta. Kansaneläkelaitos sekä muut viranomaiset voivat luovuttaa nuoren tiedot etsivän nuorisotyön käyttöön, jos he katsovat, että nuori kokonaistilanne huomioiden viipymättä tarvitsee tukea palvelujen ja tuen saamiseksi. Myös harrastustoiminnoissa tai muussa nuorten toiminnoissa mukana olevat yhdistykset, säätiöt tai yhteisöt näkevät nuorella olevan tarvetta etsivän nuorisotyön palveluille, he voivat luovuttaa nuoren yksilöinti- ja yhteystiedot etsivälle nuorisotyölle, mikäli saavat siihen luvan joko nuorelta itseltään tai hänen vanhemmiltaan. Tietojen luovuttamisen perusteista pitää etukäteen informoida nuorta tai alaikäisen nuoren huoltajaa. (Nuorisolaki 1285/2016, 11.)

Henkilötietoja pitää käsitellä lainmukaisesti ja tietojen tulee olla asianmukaisia. Käsitteilyn on oltava käsiteltävän henkilön kannalta läpinäkyvää. Henkilötiedoista saa tallentaa vain tietoja, jotka ovat tarpeellisia siihen käyttöön, joihin ne tallennetaan. Tietoja saa säilyttää henkilön tunnistettavassa muodossa ainoastaan sen ajan, joka on tarpeen käyttötarkoitusta varten. Tietojen käsittely on laillista vain silloin, kun asetuksen mukaiset edellytykset täyttyvät. Tällaisia edellytyksiä ovat esimerkiksi: rekisteröity on antanut suostumuksensa omien henkilötietojensa käsittelyyn, tai rekisteröity on osapuolena sopimuksessa täytäntöön pantavassa sopimuksessa, tai rekisterinpitäjällä on lakisääteinen velvoite, jonka vuoksi käsittely on tarpeellista, tai julkisen vallan käyttö tai yleisen edun mukainen tehtävä edellyttää tietojen käsittelyä. Jäsenvaltioilla on oikeus tehdä tarkentavia säädöksiä henkilötietojen käsittelyyn julkisen vallan käytön tai yleisen edun mukaisen tietojenkäsittelyn mukaisia tilanteita varten. (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2016/679, 5, 6 artikla.) Suomen tietosuojalakiin on sisällytetty maininta, jonka perusteella henkilötietoja on lupa käsitellä silloin kun yleinen etu edellyttää käsittelyä viranomaistehtävän suorittamiseksi (Tietosuojalaki 2018/1050, 4 §).

Syksyllä 2021 on tulossa käyttöön valtakunnallinen järjestelmä, jossa nuoret itse, tai nuorten kanssa toimivat tahot sekä viranomaiset voivat laittaa etsivälle nuorisotyöntekijälle yhteydenottopyynnön tietoturvallisesti. Järjestelmässä tehdyt yhteydenottopyynnot ohjautuvat nuoren kotikunnan etsivään nuorisotyöhön. Uuden järjestelmän tarkoituksena on ennen kaikkea viranomaisten välisen yhteistyön tehostaminen nuorten tukemiseksi. Myös puhelinsoitolla sekä muilla aiemmin käytössä olevilla keinoilla voi edelleen olla yhteydessä etsivään nuorisotyöhön. (Aluehallintovirasto 2021.)

2.5 Etsivä työote

Etsivä työote on määriteltävissä toimintatavaksi, missä nuorten syrjäytymistä ennaltaehkäistään huomaamalla avun tarpeessa olevia nuoria ajoissa. Kyseessä ei ole perinteinen kentällä tehtävä etsivän työ, vaan työmenetelmä, jota jokainen työntekijä voi käyttää oman ohjaustyönsä yhteydessä. ”Etsivän työn ideologia perustuu ammatillisen etsivän työn perinteelle, jossa yhdistyvät nuorten tavoittaminen ja ammattikuntien välinen yhteistyö” (Männikkö 2010, 14.) Julkinen valta korostaa oikea-aikaisen sekä ehkäisevän toiminnan, sekä sektoreiden ja eri ammattialojen välisen moniammatillisen yhteistyön olevan merkityksellistä, kun pyritään vastaamaan ylisukupolvisen huono-osaisuuden kaltaisiin haasteisiin. (Saari ym. 2020, 258.)

Koulujen rehtoreille tehdyn tutkimuskyselyn mukaan välinpitämätön asenne elämää ja koulunkäyntiä kohtaan on tyypillistä syrjäytymisen riskissä olevalle oppilaalle. Rehtoreiden näkemyksen mukaan kyseessä ei ole nuoren osaamattomuus, vaan kiinnostuksen puuttuminen sekä piittaamaton asenne. Myöskin käyttäytymisessä nopeasti tapahtuva muutos tai epäsosiaalinen käytös nähdään merkinä, josta syrjäytymisen riski voidaan tunnistaa. Syrjäytymisen riskistä kertoo rehtorien mukaan myös selvittämättömät poissaolot, joiden taustatekijänä näkyy usein välinpitämätön asenne. Kaikkein huolestuttavimmaksi syrjäytymisen riskin kannalta nähtiin nuoren jääminen kotiin ja oleminen yksin pitämättä yhteyttä toisiin ihmisiin. Vapaa-ajalla syrjäytymisen riskit ovat ennustettavissa sopimattomana käyttäytymisenä tai mielenterveysongelmina. Rehtorit ilmaisivat näkemyksensä, että riippuvuussuhde sosiaaliseen mediaan sekä pelaamiseen sekoittaa vuorokausirytmiiä ja aiheuttaa osaltaan poissaoloja koulusta. Rehtoreiden näkemyksen ja henkilökunnalle antamiensa ohjeistuksien mukaan jokaisen koulun aikuisen kuuluu olla valppaana, havainnoida ja kuunnella nuoria syrjäytymisriskissä olevien tunnistamiseksi. (Lähdesmäki 2018, 39–41, 50, 63.) Sosiaalialan yhteiskunnallisiin tehtäviin kuuluu muun muassa yhdenvertaisuuden sekä oikeudenmukaisuuden edistäminen sekä syrjäytymisen ehkäiseminen. Sosionomien työkentällä on oleellista tunnistaa asiakkaan yksilöllinen elämäntilanne, sekä hänen käytettävissään olevat voimavarat. (Arene 2017, 30.)

2.6 Etsivä nuorisotyö Kajaanissa

Kajaanin etsivät nuorisotyöntekijät ohjaavat nuoria menemään kasvua ja itsenäistymistä tukevien palvelujen vaikutuspiiriin sekä edistävät heidän pääsemistään tarpeen mukaiseen koulutukseen sekä työmarkkinoille. Nuorta tuetaan yksilö- ja verkostotyöskentelyn keinoja käyttäen. Kajaanin etsivän nuorisotyön toimitilat sijaitsevat ohjaamo Nupassa. Etsivät nuorisotyöntekijät tekevät yhteistyötä esimerkiksi oppilaitosten, Kajaanin ammattikorkeakoulun, sekä psykiatrian poliklinikoiden kanssa. Kajaanin etsivällä nuorisotyöllä on tämän lisäksi useita muitakin ulkopuolisia sidosryhmiä. Vuoden 2020 toimintakauden aikana etsivät kävivät säännöllisesti Ristijärvellä, Pyhännällä sekä Paltamossa toteuttaen asiakastapaamisia, yhteistyöpalavereita sekä jalkautumista nuorten pariin. (Kajaanin kaupunki, 2020a, 3–4.) Kainuun alueella pyrittiin tavoittamaan 492 nuorta, joista tavoitettiin 391 nuorta. Kainuussa suurin ikäryhmä tavoitetuista nuorista olivat 16–20-vuotiaat, heistä tavoitettiin yhteensä 168 nuorta. (Bamming & Hilpinen 2020, 1, 9, 11.) Kajaanin Kaupungin nuorisopalveluiden toiminta-alueeseen kuuluvat Kajaani, Pyhäntä, Ristijärvi sekä Paltamo. Vuonna 2020 alueella oli viisi etsivää nuorisotyöntekijää, jotka kaikki toimivat kokoaikaisesti. Kajaanin etsivälle nuorisotyölle tuli vuoden aikana yhteensä 227 ilmoitusta nuorista, joista 169 henkilöä tavoitettiin. Keskimäärin asiakkuus on

kestänyt kolmesta kuukaudesta yhteen vuoteen. Taulukossa 1. on esitetty luvut, joista selviää yhtäältä, montako nuorta miltäkin yhteistyötahoilta on ohjautunut Kajaanin etsivään nuorisotyöhön, ja toisaalta se, mihin erilaisiin toimintoihin nuoria on asiakkuuden aikana ohjattu. Taulukko on mukailtu Kajaanin etsivän nuorisotyön toimintakertomukseen tekemän taulukon pohjalta.

TAULUKKO 1. Nuorten ohjautuminen Kajaanin etsivään nuorisotyöhön (Kajaanin kaupunki, 2020a 2.)

Nuoret ohjautuvat etsivään nuorisotyöhön:	1.1.-31.12.2020
Oppilaitos	61 nuorta
Sosiaali- ja terveyspalvelut	33 nuorta
Muut viranomaiset	50 nuorta
Nuorten oma yhteydenotto	35 nuorta
Nuoria on ohjattu asiakkuuden aikana:	
Erilaiset opinnot	34 nuorta
Työhön liittyvät toimenpiteet	51 nuorta
Liikunta- ja vapaa-ajan palvelut	16 nuorta
Muut toimenpiteet mm. ryhmätoiminta, ohjaamo	42 nuorta
Sosiaali- ja terveystoimen palveluihin	92 nuorta

Etsivät nuorisotyöntekijät osallistuivat toiminta-alueellaan järjestettyihin tapahtumiin mahdollisuuksien mukaan, mutta poikkeusolojen takia monet tapahtumat peruuntuivat. Syksyllä 2020 etsivät osallistuivat myös Ristijärven, Paltamon sekä Kajaanin kutsuntoihin. Etsivät nuorisotyöntekijät ovat käyneet Aikalisä! -ohjaajakoulutuksen, jossa on käsitelty palvelukseen astumisen lisäksi terveyteen, toimeentuloon, päihteiden käyttöön sekä asumiseen liittyvistä teemoista. Etsivät nuorisotyöntekijät olivat mukana erilaisissa nuorille suunnatuissa tapahtumissa, esitellen siellä etsivän nuorisotyön toimintaa. Toisen asteen oppilaitoksiin etsivät jalkautuivat nuorten keskuuteen. Myös Kajaanin lukion aloittaville opiskelijoille suunnatuilla oppilaanohjaustunneilla ja ammattikorkeakoulun orientaatiopäivillä he olivat mukana. (Kajaanin kaupunki, 2020a, 2–5.)

Lisäksi Ohjaamo Nupassa toteutettiin joka viikko ruoan lahjoitusta, jossa etsivät olivat mukana. Kajaanilaisen marketin ylijääneitä tuotteita jaettiin nuorille, jolloin samalla on ollut mahdollisuus kohdata nuoria sekä tehdä etsivän nuorisotyön toimintaa tutuksi ja lisäksi tavoitella palvelua tarvitsevia nuoria. Verkossa tehtävää työtä toteutettiin esimerkiksi Onks tää normaalia? -chatissa, jossa nuorille järjestetään matalan kynnyksen palvelua ja ohjausta. Chatti on yhteistyötä Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän kanssa. Poikkeustilan kuluessa etsivät toteuttivat myös Discord-päivystystä, jossa oli keskustelua esimerkiksi hyvinvoinnin, opiskelun sekä työhön liittyvistä aiheista. Vuoden 2021 toimintakaudella Kajaanin etsivä nuorisotyö pyrkii ohjaamaan nuoria oikean avun piiriin sekä tukemaan Kajaanin kaupungin kaupunkistrategiaa 2019–2022 ohjaamalla nuoria tarpeenmukaisesti palveluihin. (Kajaanin kaupunki, 2020a, 2–5.) Kajaanin kaupunkistrategiassa oleva kolmas kasvuteema on: Tulevaisuus on nuorissa. Nuoret opiskelevat, ovat töissä ja heillä on mieluista tekemistä. Tulevaisuuden kannalta on tärkeää, että nuoret voivat hyvin. Oppimisympäristöjen osalta halutaan, että ne edistävät terveyttä, oppimista, turvallisuutta sekä hyvinvointia. Nuorten osallisuuteen

kiinnitetään huomiota sekä luodaan mahdollisuuksia harrastuksiin, kohtaamisiin ja tapahtumien järjestämiseen. (Kajaanin kaupunki julkaisuaika tuntematon c, 3, 6.)

Osa Kajaanin etsivistä nuorisotyöntekijöistä on saanut koulutuksen jännittäjäryhmätoimintaan, jossa keskustelemalla sekä erilaisia harjoituksia tekemällä pyritään hallitsemaan jännittämisen tunteita. Hyvä päivä -ryhmien toteutusta jatketaan edelleen syöpäjärjestön kanssa yhteistyössä. Ryhmässä tarjotaan hyvinvointiin ja elämänhallintaan liittyvää toimintaa työelämän ja koulutuksen ulkopuolella oleville, alle 30 vuoden ikäisille nuorille. Osa etsivistä on saanut koulutuksen hyvä päivä -ohjaajiksi. Suunnitteilla on myös Olohuone-toiminta, johon nuoret voisivat osallistua vapaasti. Olohuone-toiminnassa nuoret voisivat yhdessä etsivien nuorisotyöntekijöiden kanssa esimerkiksi keskustella tai askarrella. Myös lautapeliä pelaaminen voisi olla osa nuorille suunnattua tekemistä Olohuone-toiminnassa. Nuorten tarpeita huomioiden toteutetaan ulkoilua, frisbeegolfin pelaamista sekä makkaranpaistoretkiä. Toimintojen tarkoituksena on vastata nuorten tarpeeseen saada sisältöä omaan arkeen, saada sosiaalisia kontakteja sekä vähentää yksinäisyyden tunnetta. Ammattitaitoaan etsivät nuorisotyöntekijät kehittävät osallistumalla tarvittaessa täydentäviin koulutuksiin. Kuukausittain etsiville järjestettävässä ryhmätönohjauksessa kehitetään esimerkiksi ammattitaitoa sekä tiimityöskentelyä. Myös työssäjaksaminen sekä työhyvinvoinnin kehittäminen ovat ryhmätönohjauksen tavoitteena. Kyseessä on tavoitteellinen toiminta, jossa tulosten saavuttaminen tarkistetaan puolivuositain. Etsivien nuorisotyöntekijöiden työtä kehitetään myös jakamalla toiminta-alueet vastuualueisiin, jolloin etsivien ja nuorten välille mahdollistuu myös parempi tutustuminen toisiinsa säännöllisemmän jalkautumisen vuoksi. (Kajaanin kaupunki, 2020b, 3.)

Toimintakauden 2020 aikana etsivän nuorisotyön yhteistyötä eri toimijoiden kanssa pyrittiin sekä jatkamaan että saamaan entistä tiiviimmäksi. Esimerkiksi opiskelijakunta Kamon kanssa suunnitellut ja järjestetyt tapahtumat sekä uusien opiskelijoiden parissa tehty jalkautuminen tiivistivät yhteistyötä Kajaanin ammattikorkeakoulun kanssa. Hyvinvointi-tiimi, älyllä aktiiviseksi -ohjausryhmä, diakoni sekä oppilaitospastori olivat myös yhteistyössä mukana. Kajaanin ammattikorkeakoululle oli syksyille 2020 suunniteltu joka toinen viikko auki olevaa vastaanottoa, jossa oli tavoitteena tarjota oppilaille matalan kynnyksen palveluita yhteistyössä oppilaitoksen pastorin sekä diakonin kanssa. Koronatilanteen vuoksi vastaanotto ei kuitenkaan toteutunut, mutta toiminnan jatkaminen oli mahdollista etäyhteyksillä, jota mainostettiin Kamon uutiskirjeessä. Myös starttipajan kanssa tehtävää yhteistyötä tiivistettiin, sekä nimettiin pajalle kaksi vastuueitsivää esittelemään etsivää nuorisotyötä starttipajalla. Erilaisissa hankkeissa etsivä nuorisotyö oli myös mukana, esimerkiksi SPR:n Kaveritai-toja nuorille, sekä Mysteeri 24/7-hanke, joka on kolmen ammattikorkeakoulun hallinnoima hanke. Yhteistyötahoja olivat myös nuorisoasuntoliitto, Tyttöjen Tupa, Kulttuuripaja Marilyn, Nuorimieli-toiminta, sekä Syöpäjärjestö. Kajaanin etsivän nuorisotyön kohtaamia nuoria vuoden 2020 aikana oli yhteensä 3436. (Kajaanin kaupunki 2020b, 7, 10.)

3 MONIAMMATILLISUUS NUORISOTYÖSSÄ

Nuorisotyössä palvelupolut eivät ole ennakolta rakennettuja, joten tarvittavia toimintoja voidaan rakennella yhdessä asiakkaana olevien nuorien kanssa. Nuorisotyössä osallisina olevat nuoret mahdollistavat reaaliaikaisen sekä alueellisen asiantuntemuksen muodostumisen. Reaaliaikainen asiantuntijuus viittaa välittömän yhteyden luomiseen paikalliseen todellisuuteen. Alueellisen asiantuntijuuden muodostuminen tarkoittaa, että kyseisen alueen nuorten trendit, ilmiöt sekä alakulttuurit on opittu tuntemaan. Yhteistyö nuorten kanssa tuo toimintaan yhdenvertaisuuden sekä osaltaan edesauttaa nuorten näkemysten huomioimista. Sisältöjä rakennetaan yhdessä nuorten kanssa, eikä kuitenkaan poissuljeta toisten toimijoiden kanssa toteutettavaa yhteistyötä sekä verkostoitumista. (Raunas 2016, 71, 73.)

Sosiaali- ja terveysalan asiakkailla olevat ongelmat ovat nykypäivänä monisäikeisiä, joten yhden osaamisalueen tietämys ei riitä ongelmien ratkomiseen. Tämän lisäksi osaamisvaatimukset sekä tarvittava tietomäärä ovat eri aloilla kasvaneet niin suuriksi, ettei yksittäinen asiantuntija voi hallita kokonaisuutta. (Isoherranen 2012, 10.) Moniammatillisuus sekä monialaisuus ovat tavoiteltavia asioita, joihin myös lainsäädäntö velvoittavat. Kunnallisia sosiaalipalveluja tai tukitoimia tarjoavalla viranomaisella on sosiaalihuoltolain mukaan velvollisuus olla yhteydessä muihin asiantuntijoihin tai yhteistyötä tarjoaviin tahoihin. (Sosiaalihuoltolaki 2014/1301 3, 41 §.) Etsivää nuorisotyötä tehdään nykyisin useasti verkostotyönä, sekä moniammatillisena yhteistyönä. Tyypillisiä yhteistyötahoja ovat esimerkiksi sosiaali- ja terveystoimi, asuntotoimi, sekä työvoimaviranomaiset. (Juvonen 2015, 22.)

Nykypäivän yhteiskunnassa tarvitaan entistä enemmän yhteistyötaitoja, ja yksin tekemisen ajat alkavat olla taakse jäänyttä aikaa. Saavuttaakseen huomattavia tuloksia, on hyödyllistä olla jonkin verkoston tai tiimin jäsen. Verkostossa toimijoista jokainen voi hyödyntää toisten verkoston toimijoiden osaamista, josta hyötyvät kaikki osapuolet. Moniammatillinen yhteistyö, verkostotyö, verkoissa ja verkostoissa mukanaolo, ovat käsitteellisesti lähellä toisiaan. Moniammatillisen yhteistyön perustana on eri alojen ammattilaisten tekemä tavoitteellinen yhteistyö esimerkiksi yksittäisen nuoren tai nuorisoryhmän asioiden selvittämiseksi. Mukana selvitystyössä voi olla esimerkiksi terveydenhuollon, poliisin, sosiaalitoimen tai opetustoimen ammattilaisia. (Soanjärvi 2008, 137, 138, 167.)

Moniammatillinen verkostotyö sen sijaan on kyseessä silloin, kun toiminnoissa lähtökohta on menetelmällinen, mutta mahdollisesti ilman yhteistä tavoitetta. Verkottuminen on kyseessä silloin, kun verkotutaan erilaisia tietoverkkoja hyödyntäen. Esimerkiksi nuorisotyöntekijöiden yhteinen verkkofoorumi osaamisen jakamista varten on verkottumista. Lähellä verkottumista on käsite verkostoituminen, joka edellyttää toisistaan riippuvaisten toimijoiden sosiaalisten suhteiden muodostumista. (Soanjärvi 2008, 137, 138, 167.) Sosiaalialalla työskentelevät sosionomit toimivat monialaisten tiimien ja verkostojen jäseninä. Terveydenhuollon kanssa tehtävässä yhteistyössä muiden erityisryhmien ohella myös riskiryhmään kuuluvat lapset ja nuoret ovat yksi keskeinen asiakasryhmä. Työskennellessään erilaisten asiakasryhmien kanssa, sosionomien osaamiseen kuuluu ennaltaehkäisevän työn lisäksi yksilön kasvun ja kehityksen tukeminen. Myös hoidollisten sekä kuntouttavien toimenpiteiden ymmärtäminen kuuluu sosionomin osaamisalueeseen. Eri asiakasryhmiä koskeva juridinen säädöspohja, asiakasprosessit sekä palvelukokonaisuudet sosionomin kuuluu myös osata. (Arene 2017, 11.)

3.1 Monialaisuuden ja moniammatillisuuden haasteet etsivässä nuorisotyössä

Etsivänä työskentelevät ovat yleisimmin ammattilaisia, joilla on käytössään paljon osaamista sekä työmenetelmiä nuorten kokonaisvaltaiseksi tukemiseksi. Etsivistä nuorisotyöntekijöistä n. 59 prosenttia on suorittanut ammattikorkeakoulututkinnon (Bamming & Hilpinen 2020, 26). Korkea koulutustaso etsivässä nuorisotyössä antaa hyvät valmiudet myös monialaisen ja moniammatillisen työn toteuttamiselle, koska myös koulutuksissa painotetaan nykyisin yhteistyön tärkeyttä hyvän lopputuloksen saavuttamiseksi. Eurooppalaisen nuorisotyön historiaa käsittelevässä kokoomateoksessa Mänd (2014, 14) kirjoittaa Kumi Naidoon ajatuksia siitä, että yhteiskunnissa olisi tulevaisuudessa opittava toimimaan uudella tavalla, lopettaa keskinäinen kilpailu ja ehdottaa toimintaratkaisuja selkeämmin. Mändin mielestä myös nuorisotyössä olisi mahdollista käyttää tällaista kehityssuuntausta. Tulevaisuuden nuorisotyössä olisi keskinäisen kilpailun sijaan osattava entistä selkeämmin verkostoitua eri ammattialojen kesken. Myös kolmas sektori olisi tärkeää huomioida tasavertaisena yhteistyökumppanina. (Mänd 2014, 14.)

Haasteena on nykyisin se, että moniammatillisessa yhteistyössä muodostuneen tiedon tallentamista koskevaa laajempaa lainsäädäntöä ei ole olemassa. Asiakasrapapinnassa toimivilla työntekijöillä olisi tarvetta saada tallennettua lapsen, nuoren, tai perheen tiedoista selkeämpi kokonaiskuva. Koska nykyisellään kokonaiskuva voi jäädä vajaaksi, ammattilaisten on vaikeampaa tarjota oikeanlaista apua ja tukea. Haasteena on myös se, että tietojen hallintaa koskeva lainsäädäntö on usein kirjavasti tulkittua, eikä sitä osata kattavasti hyödyntää. Lisäämällä tietojen vaihtoa koskevaa koulutusta viranomaisille, nuorten auttamiseksi tehtävää moniammatillista yhteistyötä voitaisiin laadullisesti sekä määrällisesti parantaa. (Palola 2019, 2.) Ammattilaisten keskinäisen vuorovaikutuksen toimimattomuus voi myös olla monialaisuuden haasteena, jolloin palvelujen koordinointi voi muodostua ongelmaksi. Jos ammattilaiset eivät onnistu selkeästi kommunikoimaan keskenään, voidaan jopa aiheuttaa asiakkaan asioiden menemistä entistä monimutkaisemmaksi. (Turkia 2021, 67.)

3.2 Uuden oppivelvollisuuslain vaikutukset etsivään nuorisotyöhön

Osattomuus yhteiskunnasta alkaa monen nuoren kohdalla jo peruskoulussa. Peruskoulun yläluokalla on arvioitu olevan jopa 4000 oppilasta, joilla on niin suuria vaikeuksia koulunkäynnissä, että se edellyttää koululta erillisiä toimenpiteitä (Määttä, Pelkonen, Lehtisare & Määttä 2020, 17). Etsivän nuorisotyön asiakkaista suurin osa, 31 prosenttia, tulee oppilaitoksien lähettiminä (Bamming & Hilpinen 2019, 12). Kun oppilaitoksessa herää huoli nuoresta, jonka opinnot etenevät selvästi normaalista poikkeavalla aikataululla tai nuori lopettaa opiskelun jo ensimmäisen kuukauden kuluessa, voidaan kutsua koolle huoli -palaveri. Palaveriin kutsutaan opiskelijan lisäksi vastuopettaja. Palaverissa keskustellaan nuoren kanssa motivoivalla ja ratkaisukeskeisellä tavalla, sekä sovitaan tarvittavasta tuesta ja muista toimenpiteistä. Huoli-palaverin jatkoksi opiskelija ohjataan tarpeen mukaan etsivän nuorisotyöntekijän, koulukuraattorin tai muiden ammattilaisten puheille. (Haravuori, Muinonen, Kanste & Marttunen 2016, 178.)

Oppivelvollisuus koskee Suomessa vakituisesti asuvia lapsia. Oppivelvollisuuden päättymisikä on 18 vuotta, ellei oppivelvollinen ole ennen sitä suorittanut ylioppilastutkintoa tai ammatillista tutkintoa. Perusopetuksen jälkeen oppivelvollisen pitää lain mukaan jatkaa oppivelvollisuuden suorittamista,

sekä hakeutua koulutukseen ennen perusopetuksen päättymistä. Oppivelvollisuusikä jatkuu 18 vuoden ikään asti, ellei oppivelvollinen ennen sitä suorita hyväksytysti ammatillisesta koulutuksesta- tai ylioppilastutkinnosta annettujen lakien mukaisia, tai vastaavaa Ahvenanmaalla tai ulkomailla suoritettua koulutusta. Käytyään perusopetuksen loppuun, oppivelvollisen täytyy aloittaa lukiokoulutuksen, ammattitutkinnon tai ammatillisen perustutkinnon opinnot. Oppivelvollisuuslain mukaista oppivelvollisuuden suorittamista on myös tutkintokoulutukseen valmentava koulutus, työhön ja itsenäiseen elämään valmentava koulutus, kansanopistossa järjestettävä koulutus, saamen kielen ja kulttuurin koulutus saamenlaisille. Oppivelvollinen, jolla ei ole riittävästi valmiutta opiskella suomen tai ruotsin kielellä, voi osallistua aikuisten perusopetukseen. (Oppivelvollisuuslaki 1214/2020, 2, 4–5 §.)

Peruskoulussa opetuksen järjestäjän tehtävänä on valvoa, että oppivelvollinen hakeutuu jatkokoulutukseen. Perusopetuksen jälkeisen koulutuksen järjestäjän kuuluu valvoa opintojen etenemistä sekä ilmoittaa lailliselle edustajalle tai huoltajalle, jos oppivelvollinen ei suorita opintojaan. Jos opinnot eivät etene tai oppivelvollinen keskeyttää opintonsa, koulutuksen järjestäjän täytyy ohjata oppivelvollinen tarvittavien palvelujen piiriin, ellei vaihtoehtoisia opintoja löydetä yhdessä oppivelvollisen ja huoltajien kanssa. (Oppivelvollisuuslaki 1214/2020, 11–12 §.)

Tilastojen mukaan peruskoulun jälkeen alaikäisistä oppilaista alle 1400 oppilasta (2,4 prosenttia) ei jatkanut opiskelua vuonna 2019 (Suomen virallinen tilasto (SVT)). Nuorille suunnatussa haastattelututkimuksessa ilmeni, että merkittävä osa nuorista koki toisen asteen tutkinnon suorittamisen haasteelliseksi. Arkielämän ongelmat, motivaation puute, parisuhteen muutokset sekä uuvuttavat elämäolosuhteet ovat aineiston perusteella syitä tutkinnon suorittamisen vaikeuksiin. Hyvin useassa tapauksessa ammatilliset opinnot olivat jääneet kesken. Myös kiusaaminen on mainittu tekijäksi, jonka takia koulutus on keskeytynyt. Varhainen perheellistyminen ja raskaus johtivat käytännössä aina siihen, että opinnot keskeytyivät. Haastatteluissa tuli ilmi, että perheellistyminen ei useimmiten ollut etukäteen suunniteltua. Pääteidenkäyttö, joka aiheuttaa myös rytmittömyyttä arkeen, kulkee usein rinnatusten opiskelumotivaation puuttumisen kanssa. Koulutuksen keskeytymiseen on mainittu syyksi myös uupumusta, mielenterveysongelmia, sosiaalisten tilanteiden pelkoa sekä myönteisten kokemusten puutetta. (Saari ym. 2020, 147, 149.)

Kun koulutuksen järjestäjä katsoo, että oppivelvollinen on eronnut koulusta eikä ole aloittanut uutta koulutusta, täytyy koulutuksen järjestäjän ilmoittaa oppivelvollisen yksilöinti- ja yhteystiedot sekä oppilaan huoltajille että kyseiselle asuinkunnalle. Asuinkunnan saatua tiedon keskeyttäneestä oppivelvollisesta, kunnan on ohjattava ja valvottava oppivelvollista hakeutumaan koulutukseen, joka hänelle soveltuu, tai muihin palveluihin, jotka ovat hänelle sopivia. Kunnan ohjaus- ja valvontavastuu lakkaa silloin, kun oppivelvollinen aloittaa koulutuksen. Oppivelvollisuuslaki 1214/2020, 13–14 §.)

Koulutuksen järjestäjillä on uudistetussa mallissa lisääntynyt vastuu nuorten ohjaamiseen ja tukemiseen. Valtion nuorisoneuvoston lausunnossa korostetaan, että oppivelvollisuuden valvontavastuu ei voi olla etsivällä nuorisotyöllä. Lausunnossa ehdotetaan, että oppivelvolliset nuoret ilmoitetaan myös etsivään nuorisotyöhön ohjaamisesta vastaavan tahon lisäksi. (Valtion nuorisoneuvosto 2020, 1.)

Uuden lain myötä kunnat voisivat kehittää uuden, moniammatillisesti toimivan palvelurakenteen, joka myös tarvittaessa jalkautuisi nuorten keskuuteen. Tavoitteena olisi tavoittaa, ohjata ja tukea

nuoria. Perusopetus, toisen asteen koulutus, nuorisotyö ja kunnat voisivat uudessa tilanteessa kehittää yhteistyötä, ja sille tulisi varata riittävästi resursseja. Etsivän nuorisotyön rooli voisi olla työparina kuntataholle ja auttaa asuinkuntaa suoriutumaan vastuutehtävistään. Kunta toimisi vastuullisena tahona valvoen oppivelvollisuuden toteutumista. Jos nuori haluaa kieltäytyä etsivän nuorisotyön kanssa tehtävästä yhteistyöstä, sen tulee onnistua siten, ettei nuorelle tai hänen huoltajilleen aiheudu siitä mitään seuraamuksia. (Into – etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry 2020, 2.)

4 TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TAVOITE

Tässä opinnäytetyössä kartoitettiin, millaisia kokemuksia Kajaanin etsivän nuorisotyön yhteistyötahoilla on etsivien nuorisotyöntekijöiden toiminnasta, sekä mitä hyviä käytäntöjä ja mitä kehitettävää yhteistyössä on. Tutkimuksen kuluessa tehtiin Kajaanin yhteistyöorganisaatioille kysely, joista saatuja vastauksia analysoimalla pyrittiin vastaamaan tutkimuskysymyksiin. Tutkimuskysymykset olivat:

1. Millaisia kokemuksia Kajaanin etsivän nuorisotyön yhteistyötahoilla on etsivän nuorisotyön toiminnasta?
2. Miten yhteistyötä voitaisiin tulevaisuudessa kehittää siten, että apua tarvitsevat nuoret onnistutaisiin entistä tehokkaammin ohjaamaan heille soveltuvan avun piiriin?

Tutkimuksen tavoitteena on tehdä Kajaanin etsivän nuorisotyön tekemää työtä näkyväksi sekä kehittää yhteistyötä siten, että yhteistyötahojen kanssa tehtävällä yhteistyöllä saataisiin yhtäältä määrällistä mutta toisaalta myös laadullista lisäarvoa. Lisäksi tutkimuksessa on koottuna tietoa etsivän nuorisotyön historiasta sen nykytilanteeseen sekä tulevaisuuden näkyymiin. Kajaanin etsivän nuorisotyön toimintaa sekä jalkautumisen että verkostoitumisen osalta tuotiin näkyväksi kertomalla keskeisimpiä toimintoja ja eri yhteistyötahoja.

Etsivä nuorisotyöntekijä kohtaa työssään nuorten tarpeiden lisäksi myös lähettävien tahojen tarpeita ja tavoitteita. Työtä leimaa tasapainoilu nuorten sekä lähettävien tahojen tarpeiden ja intressien välillä. Ammattitaitoinen etsivä nuorisotyöntekijä osaa huomioida molempien osapuolien näkemykset, sekä pyrkii yhteensovittamaan molempien osapuolten näkemykset parhaan lopputuloksen aikaansaamiseksi. Myös kadulla tehtävä nuorisotyö on erittäin tärkeä nuorisotyön muoto, koska epäilemättä on myös nuoria, jotka ovat organisaatioiden vaikutuspiirin ulkopuolella, tai heidän avuntarvettaan ei havaita muualla kuin katutyössä.

Ammattilaisten välinen toimiva vuorovaikutus mahdollistuu silloin, kun ammattilaiset tuntevat toistensa toimenkuvan, sekä pyrkivät olemaan aktiivisesti yhteydessä toisiinsa yhteisen päämäärän saavuttamiseksi, jolloin myös asiakas tulee parhaiten autetuksi. Nuorten käyttämä palveluverkosto on laaja, joten etsivää työtettä käyttäen yhteiskunnassamme on mahdollista löytää entistä tehokkaammin apua tarvitsevat nuoret, mikäli etsivien ammattitaitoa hyödynnetään ja nuoria ohjataan aktiivisesti heidän asiakkaakseen. Kaikilla eri alojen ammattilaisilla, jotka kohtaavat työssään nuoria kannattaa kehittää ja ylläpitää etsivää työtettä, jotta apua tarvitsevia nuoria löydetään ja onnistutaan juurruttamaan yhteiskuntaan. Kun esimerkiksi oppilaitoksissa työskentelevät ammattilaiset huomavat etsivän työtteen seurauksena apua tarvitsevia nuoria, huoli -palaveri on hyvä keino nuoren ohjaamiseksi avun piiriin. Huolen voi ottaa puheeksi kuka vain oppilaiden kanssa työskentelevä henkilö silloin, kun huomaa merkkejä nuoren avuntarpeesta. Kaikissa organisaatioissa olisi tarpeen olla selkeä toimintamalli tällaisiin tilanteisiin, jotta nuori saisi hänelle kuuluvan avun juuri oikeaan aikaan sekä oikeanlaisena. Tämän kannattaa olla selkeä ohje siitä, kuka organisaatiossa on ensisijaisesti vastuussa nuoren ohjaamisesta eteenpäin etsivään nuorisotyöhön. Tutkimustyön avulla oli tavoitteena myös ymmärtää laajemmin sekä etsivän nuorisotyöntekijän työnkuvaa sekä ammattilaisten välisen verkostoitumisen mahdollistavia tekijöitä.

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Kyseessä on työelämälähtöinen kyselytutkimus, jonka tarve huomattiin Kajaanin kaupungin nuorisosihteerin kanssa käydyissä keskusteluissa. Kajaanin etsivän nuorisotyön yhteistyötahoille tehtiin Webropol-kysely, joissa olevat avoimet sekä monivalintakysymykset tarkennettiin yhteistyössä nuorisosihteerin sekä etsivien nuorisotyöntekijöiden kanssa. Ennen kyselyn tekemistä tehtiin kirjallinen tutkimuslupa Kajaanin kaupungin kanssa. Tutkimusluvassa tutkimuksen tekijä sitoutuu käyttämään saamia tietoja vain tutkimuslupahakemuksessa mainittuun käyttötarkoitukseen sekä hävittämään aineiston, kun tulokset ovat julkistettu. Lisäksi tehtiin opinnäytetyön ohjaus- ja hankkeistamissopimus, jonka allekirjoittivat Kajaanin kaupungin yhteyshenkilö, tutkimuksen tekijä sekä Savonia-ammattikorkeakoulun sisällönohjaaja. Sopimuksessa määritellään, että opinnäytetyön tekijänoikeudet kuuluvat opinnäytetyön tekijälle, mutta toimeksiantaja saa käyttöoikeuden tuotoksien kaupalliseen hyödyntämiseen, kun sopii siitä tekijän kanssa erikseen. Sopimuksen mukaan opinnäytetyö on kaikilta osiltaan julkinen ja julkaistaan Theseus-tietokannassa, jota ylläpitää Kansalliskirjasto.

Tutkimus eteni siten, että toukokuussa 2021 lähetettiin kysely, jossa kartoitettiin yhteistyötahojen näkemyksiä Kajaanin kaupungin etsivän nuorisotyön toiminasta sekä yhteistyön sujuvuudesta. Kyse-lylomakkeen yhteyteen tehtiin saatekirje, jossa kyselyn vastaanottajille kerrottiin kyselyn tavoitteista ja vastaamisen merkityksestä toiminnan kehittämisen kannalta. Tutkimuskysymyksillä pyrittiin huomaamaan kehittämiskohteita, joilla yhteistyötä voitaisiin mahdollisuuksien mukaan parantaa tai tehostaa. Kysymyksissä kartoitettiin etsivien työn tunnettavuutta sekä yhteistyötahojen kokemia tarpeita yhteistyön kehittämiseksi sekä avoimia että monivalintakysymyksiä käyttäen. Kyselyyn otettiin lopulta 11 kysymystä, joista kolme oli suljettua kysymystä, kaksi monivalintakysymystä sekä loput kuusi kysymystä olivat avoimia kysymyksiä.

Aineistoa kerättiin Webropol-kyselyllä, joka oli vastaajille avoinna 11.05.2021 alkaen. Sähköpostitse lähetettiin vastaamiseen tarvittava linkki sekä salasana. Sähköpostissa pyydettiin vastaamaan kyselyyn 25.05.2021 mennessä. Kysely lähetettiin Kajaanissa, Pyhännällä, Ristijärvellä sekä Paltamossa toimiville vastaajille, joita oli yhteensä 48. Vastaajina olevien henkilöiden organisaatioita olivat esimerkiksi starttipajat, lastensuojelu, aikuissosiaalityö, puolustusvoimat, oppilaitokset, seurakunnat, TE-palvelut sekä Kansaneläkelaitos. Kyselyn oltua avoinna vastaajille viikon verran laitettiin sähköpostitse muistutus kyselystä. Vastauksia saatiin yhteensä kahdeltakymmeneltä vastaajalta.

5.1 Tutkimusmenetelmän esittely

Laadullinen tutkimus (*qualitative research*) on tutkimusmenetelmä, jota voidaan käyttää esimerkiksi silloin, kun tavoitteena on tutkia vastaajien todellisia sosiaalisia kokemuksia heidän näkökulmastaan. Laadullinen tutkimus on käytössä eri ammattialoilla muun muassa silloin kun tutkitaan moniammatillisuutta, osaamista tai ammatillista kehittymistä. Tietolähteenä laadullisessa tutkimuksessa ovat kielelliset ilmaisut, jotka sisältävät ihmisen arjen toiminnoissa muodostamat merkitykset. Tutkimusaineistossa kysymysten täytyy olla tarkkaan harkittuja ja johdonmukaisesti kytkeytyä tutkittavaan ilmiöön. Kysymyksen teeman tai aiheen sisällä on toimivampaa kysyä yhden laajan kysymyksen sijasta useita pieniä kysymyksiä. On olemassa erilaisia kysymysmuotoja: Monivalintakysymykset ovat sellai-

sia, joissa on ennalta määritellyt vastausvaihtoehdot. Avoimet kysymykset eivät sisällä vastausvaihtoehtoja, vaan vastaaja voi kirjoittaa vapaavalintaisen mielipiteen. Avoimilla kysymyksillä pyritään saamaan vastaajilta myös etukäteen suunnittelemattomia ajatuksia. Sekamuotoiset kysymykset ovat osittain avoimia sekä osittain vakioituja. (Vilka 2021, 1–2.)

5.2 Aineiston keruu

Toukokuussa 2021 lähetetty Webropol-kysely sisälsi monivalintakysymysten lisäksi avoimia kysymyksiä, joista molemmista muodostui tutkimusaineisto. Sisällönanalyysi on tehty teemoittelemalla, etsien aineistoista yhteneväisyyksiä, joista on etsitty vastauksia tutkimuskysymyksiin. Kyseessä on laadullinen, kvalitatiivinen tutkimus, jossa pyritään ymmärtämään tarkemmin sitä osa-aluetta etsivässä nuorisotyössä, jossa viranomaisverkosto ohjaa nuoria etsivän nuorisotyön avun piiriin.

Aineistoa on etsitty Savonia-ammattikorkeakoulun kirjaston lisäksi kaupunginkirjastosta kaukolainauksella kuin myös eri tietojärjestelmistä esimerkiksi seuraavilla hakusanoilla: outreach youthwork, social exclusion, etsivä nuorisotyö, moniammatillinen työ, nuorisotyön historia. Tutkimuksen aikana on tutustuttu nuorisotyön sekä etsivän nuorisotyön historiaan, nykytilaan sekä uuden oppivelvollisuuslain vaikutuksiin etsivään työhön.

5.3 Aineiston analysointi

Laadullisessa tutkimuksessa tavoitellaan asian, ilmiön tai toiminnan ymmärtämistä ja kuvailemista. Tämän vuoksi on tärkeää, että vastaajat tietävät tutkittavasta asiasta mahdollisimman paljon. Tiedonantajien valinnassa on käytettävä harkintaa. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 3.4.) Sisällönanalyysin täsmällisyyttä ja huolellisuutta arvioidaan tutkimuksessa siten, että arvioidaan, kuinka kattavasti analyysillä kerätyt tiedot onnistuvat vastaamaan tutkimusongelmaan (Vilka 2021, 3).

Tähän kyselyyn valikoitiin vastaajat siten, että he ovat toimineet Kajaanin etsivän nuorisotyön yhteistyötahoina, joten heillä on oman työnsä näkökulmasta katsottuna tärkeää tietämystä etsivän nuorisotyön kehittämisen kannalta. Tiedonantajien valinnan teki Kajaanin etsivä nuorisotyö, koska heillä on tietämys omien yhteistyötahojensa toiminnasta. Tuloksia analysoitiin laadullisesti teemoittelemalla. Vastaukset käytiin systemaattisesti läpi sekä etsittiin yhteistyön ja etsivän työn kannalta hyödyllisiä elementtejä hakien vastauksia tutkimuskysymyksiin.

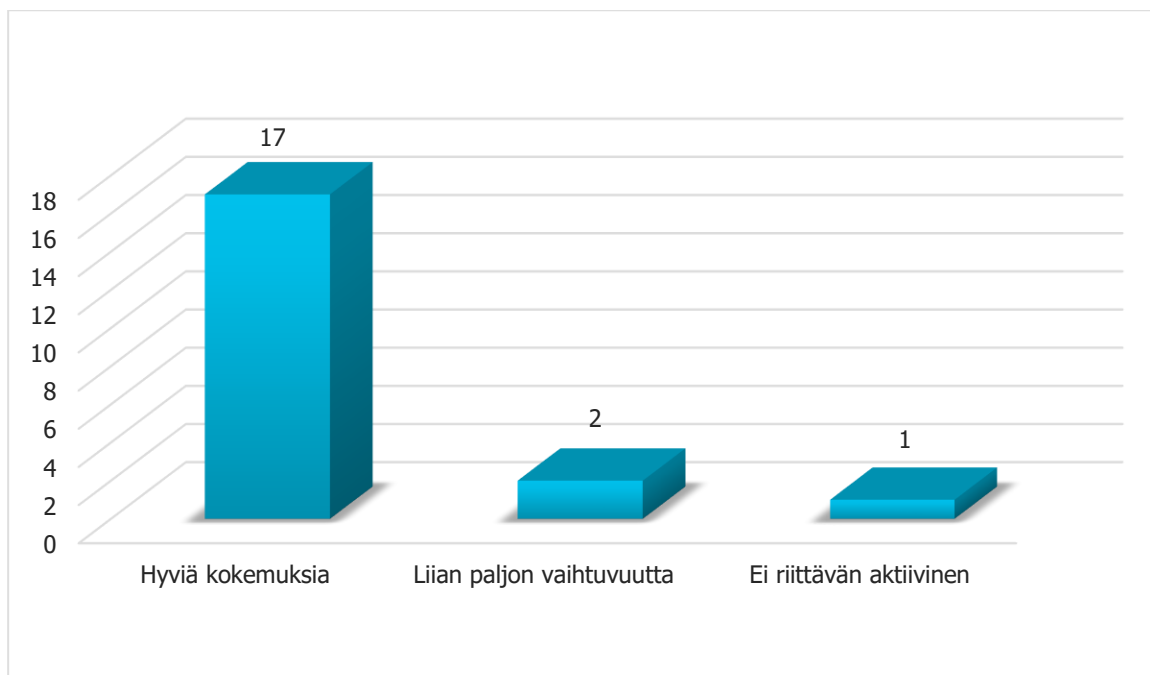
Kyselytutkimuksen luotettavuuden arvioimiseen etsittiin tietoa aiemmista käytännön tutkimuksista. Kun arvioidaan vastaajien riittävyttä, voidaan ajatella, että aineisto on riittävän laaja silloin, uudet vastaukset eivät enää antaisi mitään tutkimuskysymyksiin vastaamiseen tarvittavaa uutta tietoa. Esimerkiksi kehyskertomuksien analysoinnissa viidentoista vastauksen raja on kylläntymisen eli saturaation kannalta käytännöllisesti havaittu riittäväksi määräksi. (Eskola & Suoranta 1998, 3.) Etsivän nuorisotyön kyselyaineistoa analysoitaessa on huomattavissa, että tutkimuksen kannalta merkittävät tiedot toistuvat useissa vastauksissa samankaltaisina. Sisällönanalyysissä ensimmäinen tehtävä on aineiston pilkkominen osiin tai tiivistäminen. Tutkimustehtävää esittäviä asioita etsitään vastauksista. Toisessa vaiheessa aineisto ryhmitellään (klusterointi), jolloin etsitään samankaltaisia tai toisistaan eroavia asioita ja käydään aineistoa läpi tarkasti. Samankaltaiset käsitteet ryhmitellään sekä muodostetaan luokkia. Klusteroinnin jälkeen aineistosta etsitään tutkimuksen kannalta merkittävä tieto, luoden samalla teoreettisia käsitteitä. (Tuomi & Sarajärvi, 2018, 4.4.3.)

6 TULOKSET

Kyselyn alussa kartoitettiin, kuinka kauan vastaajilla on ollut yhteistyötä etsivän nuorisotyön kanssa. Suurin osa, 37 % vastaajista on tehnyt yhteistyötä etsivän nuorisotyön kanssa alle kaksi vuotta. Kysymyksen asettelussa ei tarkennettu kysyttiinkö vastaajana olevan henkilön, vai hänen taustaorganisaationsa tekemän yhteistyön pituutta. On mahdollista, että vastaajan organisaatiossa joku toinen henkilö on tehnyt yhteistyötä ennen vastaajaa, joten yhteistyön todellista pituutta organisaatioiden välillä ei tästä kysymyksestä voi päätellä.

Seuraavaksi haluttiin selvittää millaisia työtehtäviä etsivän nuorisotyöntekijän työtehtävät heidän mielestään sisältää. Kysymyksen alla oli lueteltu kaikki Kajaanin etsivän nuorisotyöntekijän työtehtävät, sekä mahdollisuus ehdottaa jotain muuta toimintaa. Kysymyksissä onnistuttiin kartoittamaan yhtäältä työtehtävien tunnettavuutta vastaajien keskuudessa, mutta toisaalta myös sitä, mitä työtehtäviä vastaajat kokevat merkittäväksi etsivän nuorisotyöntekijän tekemänä. Palveluohjaus oli kaikkien vastaajien mielestä etsivän nuorisotyöntekijän tehtävä. Toiseksi eniten, 19 vastaajaa kokee etsivän nuorisotyöntekijän tehtäviin kuuluvaksi yksilö- ja ryhmäohjauksen, monialaisen verkostoyhteistyön, sekä jalkautumisen nuorten toimintaympäristöihin. Verkossa tehtävä työ (14 vastaajaa), kutsunnat ja aikalisätoiminta (13 vastaajaa) sekä hankeyhteistyö (10 vastaajaa), olivat vähemmän tunnettuja vastaajien keskuudessa. Yksi vastaaja toivoi enemmän kotikäyntejä ja toinen vastaaja ehdotti asiakastyötä tehtäväksi enemmän ilta-aikoina.

Kysyttäessä vastaajilta millaisia kokemuksia heillä on Kajaanin etsivän nuorisotyön toiminnasta, kaikki vastasivat kysymykseen. Suurin osa vastaajista kertoi, että he kokevat toiminnan hyväksi/toimivaksi. Vastauksissa yhteistyötä oli kuvailtu seuraavilla sanoilla: lämpimiä, helposti lähestyttäviä, hyvin yhteistyöhaluisia, saumatonta, helppoa, antoisaa, nuoria auttavaa, toimivaa. Muutama vastaaja koki etsivien nuorisotyöntekijöiden vaihtuvuuden liian suureksi. Kaksi vastaajaa mainitsi, että etsivältä nuorisotyöntekijältä on saanut apua nuoren tavoittamiseen liittyvissä asioissa. Useamman vastaajan kohdalla mainittiin myös asioiden hoitoon liittyviä hyviä kokemuksia esimerkiksi Kelan asioihin, opintoihin sekä palvelujen piiriin ohjaamisesta on vastauksissa mainintoja. Yhdessä vastauksessa etsivä nuorisotyö sai kritiikkiä, jossa vastaajan näkemyksen mukaan etsivä nuorisotyöntekijä ei ollut tapahtumassa riittävän aktiivinen, myös etsivän nuorisotyöntekijän puhelimen käyttöä vastaaja kritisoi. Vastaajan mukaan etsivää nuorisotyöntekijää ei ole saanut oppilaitokseen paikalle useista pyynnöistä huolimatta.

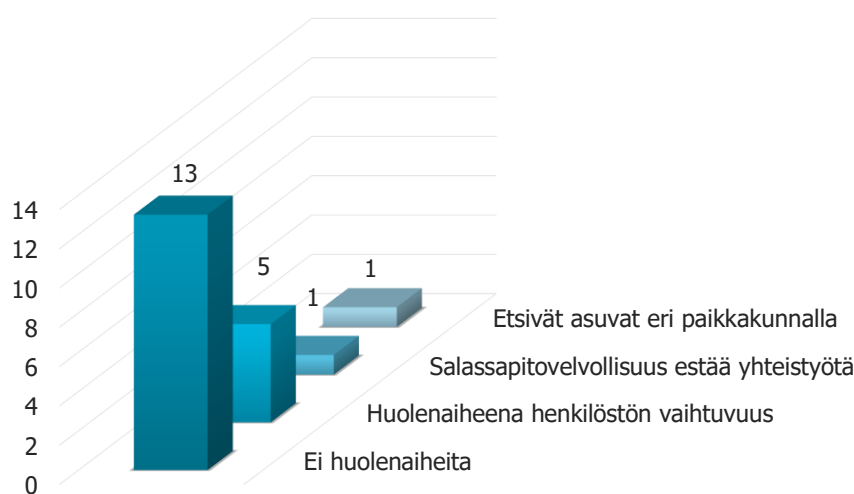
KUVA 1. Vastaajien kokemuksia Kajaanin etsivän nuorisotyön toiminnasta (n=20)

Kuvassa yksi on havainnollistettu, montako vastaajaa kokee Kajaanin etsivien nuorisotyöntekijöiden työn hyväksi ja toimivaksi, sekä montako vastaajaa kritisoi liian suurta vaihtuvuutta sekä liian vähäistä aktiivisuutta. Kyselyssä haluttiin myös selvittää, mitkä asiat toimivat vastaajien mukaan erityisen hyvin Kajaanin etsivän nuorisotyön toiminnassa. Eniten vastauksissa toistui sana ”yhteistyö”, yhteensä viisi kertaa. Yhden vastauksen mukaan: ”Yhteinen päämäärä on nuori, ja se kyllä näkyy kaikessa mitä he työssään tekevät”. Kahdessa vastauksessa erityisen toimivaksi mainittiin jalkautuminen nuorten pariin. Lisäksi erityisen toimivaksi mainittiin yhteydenpito, tiedonvälitys, asioinnin helppous, ryhmätoiminta, yksilötuki, helppous lähestyä, nopea asioihin tarttuminen, palvelujärjestelmien tunteminen, saavutettavuus, työparityöskentely, nopea tavoitettavuus sekä joustavuus. On huomattavaa, että nopeutta arvostettiin vastauksissa sekä tavoitettavuuden, kuin myös asioihin tarttumisen yhteydessä. Yhdessä vastauksessa erityisen hyvin toimivaa asiaa vastaaja ei osaa sanoa.

Viidennessä kysymyksessä kartoitettiin, onko vastaajan organisaatiossa selkeä vastuunjako siitä, kenen tehtävänä on viime kädessä ilmoittaa nuoren tiedot etsivään nuorisotyöhön. Yhdeksänkymmentä prosenttia vastaajista kokee, että heidän organisaatiossaan on selkeä vastuunjako nuoren tietojen ilmoittamisesta. Kymmenen prosenttia kokee, että selkeää vastuunjako ei ole.

Tämän jälkeen kysyttiin vastaajien mielipidettä siihen, onko Kajaanin etsivä nuorisotyö vaikuttanut heidän lähettämiensä nuorten tilanteeseen toivotulla tavalla? Ei -vastauksiin toivottiin myös toiminnan kehitysideoita. Suurin osa (16) vastaajaa koki etsivän työn vaikutuksen nuorten tilanteeseen olleen toivotun mukainen. Useampi vastaaja koki, että etsivien toiminta ei vaikuttanut nuorten tilanteeseen toivotulla tavalla. Muutama vastaaja koki, että he eivät saaneet lisätietoa nuorten tilanteiden etenemisessä. Yksittäisissä vastauksissa toivottiin yhtäältä pitkäjänteisempää toimintaa nuorten kanssa mutta toisaalta toivottiin vaikuttavuuden kysymistä nuorilta itseltään.

Kysyttäessä vastaajien huolenaiheita tai tiedossa olevia yhteistyön esteitä suurin osa (13) vastaajista vastasi kysymykseen, ettei huolenaiheita ole. Seitsemän vastaajaa vastasi kyllä, sekä kaikki kirjoittivat avoimeen tekstikenttään kokemiaan huolia tai yhteistyön esteitä. Useammassa vastauksessa mainittiin henkilöstön vaihtuvuuden aiheuttavan haasteita. Kyselyssä ilmeni myös henkilöstön vaihtumisen kielteinen vaikutus yhteistyön systemaattiseen kehittämiseen, sekä asiakastyön vaikeutumisen ja heikentyminen. Yksittäisen vastaajan mukaan vaihtuvuus tuo haasteita, mutta haasteista on selvitty joka kerta. Eräs vastaajista toteaa, että ilma nuoren lupaa ei saa ilmoittaa tietoja etsivään nuorisotyöhön, joten salassapitovelvollisuus on hänen näkemyksensä mukaan yhteistyön esteenä. Haasteeksi on mainittu myös asia, että etsivät eivät ole samalla paikkakunnalla. Kuvassa kaksi näkyy, miten vastaajien näkemykset jakautuvat huolenaiheiden sekä koettujen yhteistyön esteiden osalta.

KUVA 2. Vastaajien huolenaiheita sekä tiedossa olevia yhteistyön esteitä (n=20)

Etsivälle nuorisotyölle ehdotetuissa kehitysehdotuksissa toivottiin, että etsivien nuorisotyöntekijöiden vaihtuvuus olisi pienempää. Eräs vastaajista perustelee, että henkilön vaihtuessa yhteistyö on aina aloitettava alusta. Lisäksi vastauksissa toivottiin lisää yhteistyötä, lisää jalkautumista Kajaanin ammattikorkeakoulun asuntoloihin sekä muualta Kajaaniin muuttaneiden nuorten arkeen. Oppilaitosyhteistyöhön kaivattiin aktiivista otetta yhden vastaajan mukaan. Eräs vastaajista toivoi enemmän näkyvyyttä etsivien toimialueeseen kuuluvassa sivukunnassa. Ryhmätoiminnan tarvetta on erään vastaajan mukaan myös illoille ja viikonlopuille.

Yhdeksännen kysymyksen kohdalla tiedusteltiin, onko vastaajien mielestä tarvetta yhteisille toimintamalleille, joilla etsiviin otettaisiin yhteyttä. Suurin osa vastaajista (15) ei kokenut tarpeelliseksi yhteisiä toimintamalleja yhteydenottopyyntöjen etsivien tavoittamiseksi. Yhteisiä toimintamalleja toivottiin muutaman vastaajan taholta. Avoimeen tekstikenttään tuli yksittäinen vastaus, jonka mukaan yhteiset toimintamallit ovat "hyvä juttu". Perinteistä puhelua tutulle nuorisotyöntekijälle pidettiin toimivana ja vastaajien mukaan yhteydenotot voi tarvittaessa myös ohjata etsivien yhteen yhteiseen numeroon. Yksittäisessä vastauksessa toivotaan, että etsivä nuorisotyö esittäytyisi mielenterveyspalveluissa esimerkiksi puolen vuoden välein.

Kyselyn loppuosassa vastaajille annettiin mahdollisuus ilmaista mielipiteensä kyselystä sekä kysymyksistä. Kysymykseen tuli 12 vastausta, joista suurimmassa osassa mainitaan kysely onnistuneeksi tai tarpeelliseksi. Vastauksissa oli mainintoja: "Toimintaa on hyvä kehittää yhteistyökumppaneiden tarpeita kuunnellen", "Keskeisiä asioita kyselyssä esillä", "Nopeasti täytettävä ja selkeä kysely on aina paras, tämä on juuri sellainen", "Hyvä, helppo ja nopeasti vastattava kysely", "Toivottavasti saatte kyselyyn paljon vastauksia", Hyvä että kartoitetaan ja kehitetään toimintaa". Yksittäisessä vastauksessa kysymys yhdeksän koettiin vaikeaksi yhteistyön näkökulmasta.

Viimeisessä kysymyksessä vastaajat saivat vapaasti kertoa ja antaa palautetta etsivän nuorisotyön toimintaan liittyen. Yksitoista vastausta, joista neljässä kiitellään etsivää nuorisotyötä, kolmessa vastauksessa toivotetaan tsemppiä ja jaksamista. "Teillä on siellä tosi hyvät tyypit etsivinä". Vastauksissa toivottiin jalkautumista myös jatkossa. Lisäksi syrjäytymisen ennaltaehkäisy koettiin tärkeäksi. Tiivistä oppilaitoksien kanssa tehtävää yhteistyötä pidettiin tärkeänä elementtinä syrjäytymisen ennaltaehkäisyn näkökulmasta. Erään vastaajan mukaan täysi-ikäisillä asiakkailla olisi tärkeää myös itse ottaa vastuuta yhteydenotoissa sekä yhteistyössä, vaikkakin joskus on tärkeää myös ihan konkreettisesti saattaa asiakasta.

"Kiitos yhteistyöstä, toivottavasti jatketaan samaan malliin".

"Teillä on siellä tosi hyvät tyypit etsivinä".

"Jaksamista vaativaan työhön".

7 JOHTOPÄÄTÖKSET JA KEHITTÄMISIDEAT

Yhteistyötahojen kokemuksia Kajaanin etsivän nuorisotyön toiminnasta saatiin 20 vastaajalta, ja vastausprosentti kyselyyn oli 42 prosenttia. Tärkeimpänä tuloksena on huomattavissa, että yhteistyö Kajaanin etsivien nuorisotyöntekijöiden kanssa koetaan hyväksi ja toimivaksi, mutta henkilöstön liiallinen vaihtuvuus vaikeuttaa yhteistyön syventämistä.

Etsivän nuorisotyön toiminnan kehittämiseen tutkimuksen vastaajat toivoivat lisää jalkautumista, esimerkiksi muualta Kajaaniin muuttaneiden nuorten arjen tueksi. Aktiivista otetta kaivataan myös oppilaitoksien kanssa tehtävään yhteistyöhön. Toimialueen reunamilla sijaitseviin pieniin kuntiin toivotaan lisää näkyvyyttä. Vastaajat toivoivat, että etsivät nuorisotyöntekijät järjestäisivät ryhmätöitä myös iltaisin ja viikonloppuisin.

Tutkimuksen perusteella Kajaanin etsivän nuorisotyön toimintaa tulisi pyrkiä kehittämään siten että etsivän nuorisotyöntekijän vaihtuessa tiedotettaisiin aktiivisesti yhteistyötahoja. Lisäksi jalkautumista etenkin muualta muuttaneiden nuorten sekä opiskelijoiden tueksi olisi tarpeen lisätä. Toimialueen laajuus olisi myös hyvä huomioida esimerkiksi henkilöstömitoituksessa. Kyselyssä ilmeni myös yksittäisen näkemys, jonka mukaan nuorten kanssa toimiessa olisi tärkeää toimia entistä pitkäjänteisemmin.

Nuorisolain (1285/2016, 10 §) mukaiset etsivän nuorisotyön tarkoitukset ja tavoitteet toteutuvat tutkimuksen perusteella Kajaanin etsivän nuorisotyön toiminnassa. Nuoren kasvun ja itsenäisyyden kehittyminen mahdollistetaan auttamalla nuoria sekä ohjaamalla heidät tarvittavan tuen vaikutuspiiriin. Lisäksi mahdollistetaan pääsy koulutukseen ja työhön sekä tuetaan itsenäisyyttä sekä yhteiskunnallista osallisuutta. (Nuorisolaki 1285/2016, 10 §.)

Tutkimuksen tuloksia käytetään Kajaanin kaupungin nuorisopalveluiden sekä yhteistyöorganisaatioiden yhteistyön kehittämiseksi sekä laadun parantamiseksi. Raportoin tutkimustuloksia opinnäytetyöni yhteydessä. Kajaanin kaupunki ja yhteistyötahot saavat käyttää opinnäytetyössä havaittuja mahdollisuuksia toimintansa kehittämiseen tarpeen mukaan. Tarvittaessa Kajaanin kaupunki voi teettää jatkotutkimuksia, joissa havaittuja tuloksia voidaan kehittää lisää.

8 POHDINTA

Nuoret, jotka ovat merkittävä väestönosa sekä lukumäärällisesti että yhteiskuntamme tulevaisuuden kannalta, ansaitsevat tulla huomioiduksi positiivisella erityiskohtelulla erityisesti silloin, kun heidän elämäntilanteensa on jostain syystä joutunut koetukselle. Koulutuksen ulkopuolelle jäämisen tai muun syyn aiheuttama syrjäytyminen yhteiskunnasta täytyy saada katkaistua mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Etsivällä nuorisotyöllä tulee olemaan paikkansa kaikkien apua tarvitsevien nuorten tukemisessa myös tulevaisuudessa. Etsivä nuorisotyöntekijä pyrkii nuoren omaa arvomaailmaa tai kiinnostuksen kohteita huomioiden löytämään yksilöllisiä päämääriä, joita kohti lähdetään yhdessä kulkemaan. Vapaaehtoisuuteen perustuva nuorisotyön toiminta antaa etsiville nuorisotyöntekijöille yhtäältä hyvät lähtökohdat luottamussuhteen rakentamiseksi, mutta toisaalta haastaa työntekijät sekä lähettävät organisaatiot toimimaan siten että nuoret vapaaehtoisesti hakeutuisivat etsivän nuorisotyön avun piiriin.

Lainsäädäntö velvoittaa kattavasti sekä valtiota että kuntia toimimaan nuorten asioiden kehittämiseksi ja parantamiseksi. On yleisesti tiedossa, että nykytilanteen haasteena on sosiaalityön pirstaleisuus, toisin sanoen vastuu on jaettu monelle eri taholle. Sen takia voi helposti syntyä tilanne, jossa eri viranomaistahot eivät toimi jonkun asian edistämiseksi, koska ajattelevat sen kuuluvan toisen viranomaisen tai jopa kolmannen sektorin tehtäviksi.

Nuoren oma yhteydenotto etsivään nuorisotyöhön on toimiva väylä asiakkuuteen. Verrattaessa nuoren omaa yhteydenottoa instituutiotason lähettämiin yhteydenottopyyntöihin, voidaan ajatella, että vaakakupin toisella puolella on yhteistyöverkostojen lähettämien yhteydenottopyyntöjen tehokkuus ja toisella puolella etsivän nuorisotyöntekijän ja nuoren ensikohtaamisen lähtökohdat. Tilanteessa, jossa nuori saa itse tehdä aloitteen yhteistyön alkamiseksi, hänen on luontevaa sitoutua ja motivoitua yhteistyöhön parhaiten.

Nuorisotyössä osallisena olevat nuoret voivat kohdata turvallisia aikuisia, saada tukea, apua ja neuvoja arjen haasteisiin sekä mieltä askarruttaviin asioihin. Lisäksi nuorisotyöntekijät voivat edesauttaa heidän osallisuuttaan ja yhteiskunnallisia vaikutusmahdollisuuksiaan. On mahdollista, että yhteiskunnan varoja säästyy tekemällä ennaltaehkäisevää nuorisotyötä, koska varhainen apu on tunnetusti edullisempaa kuin korjaavat toimenpiteet. Lisäksi nuorisotyön vähentää ei toivotun käyttäytymisen aiheuttamia kustannuksia sekä syrjäytymisen aiheuttamia inhimillisiä kärsimyksiä.

Oppivelvollisuuden nostaminen 18 ikävuoteen tulee vaikuttamaan nuorten tilanteeseen sekä myönteisellä että myös haastavia tilanteita aiheuttavalla tavalla. Uuden lain tuoman opiskeluelvoitteen laajentuminen voi aiheuttaa tilanteita, joissa nuori ei henkilökohtaisten syiden vuoksi kykene täyttämään uuden lain vaatimuksia. Opiskelunsa lopettaneet tai peruskoulun jälkeiseen koulutukseen hakeutumattomat oppivelvolliset voinevat jatkossa tulla myös etsivän nuorisotyön asiakkaiksi. Uuden oppivelvollisuuslain myötä sekä etsivän nuorisotyön että kaikkien nuorten parissa työskentelevien tahojen uusi haaste lienee se, kuinka nuoria onnistutaan tukemaan lain edellyttämän toisen asteen tutkinnon suorittamisessa.

Uuden oppivelvollisuuslain myötä toisen asteen koulutukseen osallistuu lisääntyvässä määrin myös sellaisia nuoria, jotka eivät ole hakeutuneet opiskelemaan omasta tahdostaan, vaan täyttääkseen

uuden lain velvoitteet. Tapahtuneeko koulutuksen keskeytymistä tulevaisuudessa entistä enemmän myös väärän opiskelualan valinnan takia, koska uudistettu oppivelvollisuuslaki voi aiheuttaa myös ulkoisesta paineesta johtuvia opiskelualan valintoja? Jää nähtäväksi, tuleeko uusi oppivelvollisuuslaki aiheuttamaan lisää työtä myös etsiville nuorisotyöntekijöille.

On huomattavaa, kuinka monet eri tahot työskentelevät nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi ja syrjäytymisen ennaltaehkäisemiseksi. Nykyisen lainsäädännön puitteissa tietojen vaihto eri ammattialojen välillä on haasteellista. Tietosuojaa ohjaava lainsäädäntö on tunnetusti tarkkaan säänneltyä ja vaikeaselkoista, joten moniammatillisessa toiminnassa on luotava selkeitä toimintamalleja, jotka ohjaavat työntekijöitä toimimaan tehokkaasti sekä lain edellyttämällä tavalla. Aina kun käsitellään henkilötietoja, on huolehdittava, että perusteet tiedon tallentamiseen ovat olemassa. Asianosaiselta henkilöltä voi myös pyytää luvan rekisteritietojen tallentamiseen, jolloin säädösten edellyttämä läpinäkyvyys tulee samalla huolehdittua.

Nuorten kanssa työskenteleville tahoille tulisi saada selkeitä työkaluja sekä toimintatapoja, miten nuoren omaa kirjallista lupaa hyödyntäen voitaisiin entistä tehokkaammin edistää ammattilaisten välistä tiedonvaihtoa. Tässä tilanteessa on tarpeen pohtia, olisiko tarpeellista kehittää käytännöllisiä menetelmiä asiakastietojen tallentamiseen nuoren antaessa siihen luvan. Lisäksi tulisi pohtia, minne asiakkaan tiedot tallennetaan, jotta se on vain sellaisten henkilöiden käytettävissä, jotka tietoa työssään tarvitsevat. Myös tietojen hävittämisen vastuutaho tulisi olla selkeästi määriteltä. Moniammatillisen sekä monialaisen tiimin yhteistyö mahdollistuu vain tehokkaalla tiedon jakamisella sekä ammattilaisten välisen kunnioittavan kohtaamisen avulla. Lainsäädännöllä ammattilaisten yhteistyötä voidaan tukea esimerkiksi lisäämällä yleisen edun edistämistä tavoittelevien tilanteiden varalle asiakastietojen tallentamista koskevia säädöksiä. Säädösten avulla moniammatillisen sekä monialaisen työn laajentuminen mahdollistuisi, koska siten eri toimijoilla olisi selkeämmät työkalut tietojen vaihtoon ja tallentamiseen. Sääntelyn tulisi kuitenkin nojautua vahvasti yksilön itsemääräämisoikeuteen siitä, millaista tietoa hän haluaa itsestään tallennettavan.

Tulevaisuudessa myös nuorisotyössä tulee entistä enemmän huomioida myös digitalisaation sekä sosiaalisen median merkitys nuorten tavoittamiseen ja ohjaamiseen. Kansainvälinen raportti digitaalisesta nuorisotyöstä toteaa, että digitalisaatio ulottuu nykyään kaikille nuorten elämän osa-alueille. Nuorisotyön toiminta myös digitaalisesti on ehdottoman tärkeää, kun yritetään pysyä ajassa mukana. On myös jatkuvasti huolehdittava siitä, että pysytään mukana nuorten sosiaalisen median käytön muutoksissa. (Verke 2017, 9.) Käytössä olevat sosiaalisen median alustat voivat vaihdella hyvin nopealla aikataululla, joten digitaalisen nuorisotyön haasteet edellyttävät mielestäni joidenkin työntekijöiden erikoistumista siihen. Suoritin ensimmäisen harjoitteluni Kajaanin nuorisopalveluissa. Jo toisena harjoittelupäivänä nuorisotilat jouduttiin sulkemaan maailmanlaajuisen koronapandemian seurauksena. Harjoittelua toteutettiin käytännössä siten, että perustimme virtuaalisen nuorisotalon Discord-palveluun. Harjoittelujakson aikana huomasin, kuinka haasteellista digitaalinen nuorisotyö on siitä näkökulmasta, että verkosta nuoria on vaikeampaa tavoitella, elleivät he itse hakeudu virtuaaliseen nuorisotaloon.

8.1 Eettisyys ja luotettavuus

Opinnäytetyön tietolähteinä käytin aiemmin julkaistuja tieteellisiä julkaisuja ja tutkimuksia. Halusin säilyttää keskiössä työn tilaajan tarpeet, lähestyä aihetta monipuolisesti sekä eri tieteenalojen näkemyksiä huomioiden. Kaikissa viittauksissa mainitsin lähteet siten että tekstistä ilmenee, onko kyseessä oma näkemykseni vai jokin tietolähde. Opinnäytetyössä olen noudattanut Arenen vuoden 2020 eettisiä suosituksia sekä hyviä tieteellisiä käytäntöjä esimerkiksi tekemällä ennen tutkimuksen aloittamista toimeksiantajan kanssa sopimuksen, jossa on sovittu opinnäytetyöhön liittyvät keskeiset pelisäännöt. Tutkimustyötä tehdessäni olen käsitellyt kaikkia tutkimuksessa mukana olevia tahoja arvostavasti ja kunnioittavasti sekä tilaajan yksilölliset tarpeet huomioiden. Tutkittaville tahoille kirjoittamastani saatekirjeestä olen ilmaissut tutkimuksen lähtökohdat sekä tavoitteet. Vastaajien anonymiteetin olen säilyttänyt siten, ettei kukaan yksittäinen vastaaja ole tunnistettavissa. Vastausten analysoinnissa olen pyrkinyt ottamaan huomioon kaikki vastaukset tasapuolisesti. Huomasin myös yksittäisiä vastauksia, jotka poikkesivat muista näkemyksistä huomattavasti. Myös nämä mielipiteet olen nostanut esille, jolloin lukija voi tulkita vastaukset mahdollisimman objektiivisesti.

Vastauksissa ilmeni, että etsivää nuorisotyötä pidetään tärkeänä ja toimivana, mutta vaihtuvuus on merkittävä huolenaihe. Tämä lisää mielestäni tutkimustuloksen luotettavuutta, koska myös Nieminen (2014, 37) opinnäytetyössään havaitsi, että vastaajat kokivat etsivän nuorisotyön tarpeelliseksi, mutta kantoivat huolta yhteistyön jatkuvuudesta sekä työntekijöiden vaihtuvuudesta. Niemisen tutkimuksessa kartoitettiin yhteistyökumppaneiden odotuksia Pyhäjärviselän etsivälle nuorisotyölle. Hänen tutkimuksensa osoitti, että työntekijöiden vaihtuvuus ja nuorisotyön jatkuvuus ovat yhteistyötahojen huolenaiheita, mutta he ovat tyytyväisiä yhteistyöhön sekä kokevat sen tarpeelliseksi. (Nieminen 2014, 37.) Kun tutkimuksessa kahdella mittauksella eli kahdella rinnakkaisella tutkimuskerrolla saadaan sama tulos, tutkimuksen reliiäbelius lisääntyy. Reliäbelius on keskeinen käsite laadullisen tutkimuksen luotettavuuden arvioinnissa. Reliäbeliusarviossa pohditaan, onko kohdeilmion tutkimus niin luotettava, että satunnaiset tekijät, mittaaja tai mittaustilanne eivät vääristä tutkimustuloksia. (Aaltio & Puusa 2020, 11.)

Tutkimustyön aikana tutustuin laajasti erilaisiin nuorten oloja koskeviin viranomaisraportteihin sekä nuorisopoliittisiin tavoitteisiin. Tutkimuksessa onnistuin mielestäni lähestymään aihetta laaja-alaisesti, jolloin myös korona -pandemian sekä uuden oppivelvollisuuslain tuomia haasteita on huomioitu. Konkreettisia menetelmiä, joilla nuoria voisi ohjautua kattavammin etsivän nuorisotyön piiriin, tutkimuksessa en kuitenkaan onnistunut osoittamaan koska avoimiin kysymyksiin ei tullut siihen liittyviä vastauksia, eikä kysymyksissä asiaa suoraan kysytykään.

8.2 Ammatillinen kasvu

Opinnäytetyö mahdollisti ammatillista kasvuani sosionomiksi, koska tutustuin sekä etsivän nuorisotyön toimintaperiaatteisiin, että nuorison olosuhteita koskeviin tutkimuksiin. Tavoitteenani oli laajentaa käsitystäni etsivän nuorisotyöntekijän monipuolisesta työnkuvasta. Lisäksi halusin nähdä, millaisena etsivä nuorisotyö näyttää yhteistyötahojen näkökulmasta.

Sosionomikoulutuksen kompetenssit jäsentävät, millaista osaamista sosionomin ydinosaamiseen kuuluu. Osaamiseen kuuluu eettinen osaaminen, sosiaalialan palvelujärjestelmäosaaminen, osaaminen asiakastyössä, tutkimuksellinen innovaatio-osaaminen sekä tutkimuksellinen kehittämisosaaminen. Lisäksi ydinosaamiseen kuuluu yrittäjyyteen, työyhteisöön sekä johtamiseen liittyvä osaaminen. Sosiaalialan ammattilaisen toiminnassa tavoitteena on lisätä yhdenvertaisuutta, ehkäistä syrjäytymistä sekä edistää henkilöiden osallisuutta ja kokonaisvaltaista hyvinvointia. Eri toimintasektoreilla toimivat sosionomit tarvitsevat erilaista substanssiosaamista. Koska sosiaalialan toimintaympäristöt ovat jatkuvasti muuttuvat, tarvitaan laaja -alaisen perusosaamisen lisäksi myös erityisosaamista. (Arene 2017, 8, 10, 31.)

Sosionomi tekee työtään erilaisten asiakasryhmien kanssa ja pyrkii toimimaan siten, että yhtäältä sosiaalipolitiikassa, mutta toisaalta myös käytännön arjessa huomioidaan apua tarvitsevien henkilöiden etu. Yhteisöissä ja yhteiskunnassa olevilla kaikilla tasoilla yksilö voi kokea joko osallisuutta tai poissulkemista. Sosionomin on tärkeää ymmärtää yhteiskunnallisten rakenteiden merkitys yksilön hyvinvoinnille. Myös yhteiskunnalliseen keskusteluun sosionomi voi osallistua esimerkiksi nostamalla esille havaitsemiaan eriarvoistavia rakenteita. Yleisesti tiedetään, että korona -pandemia, median lisääntynyt käyttö ja huumeiden käytön lisääntyminen sekä mielenterveysongelmat ovat osaltaan huonontaneet lasten ja nuorten jaksamista, joten heidän hyvinvointiaan tukevia toimintoja tulee edistää lakkaamatta.

Asiakastyön osaamistaitoni laajenivat, koska tutustuin etsivän nuorisotyöntekijän tarvitsemiin taitoihin, joihin kuuluu esimerkiksi taito luoda ammatillinen vuorovaikutussuhde asiakkaaksi tulleeseen nuoreen. Huomasin, että etsivän nuorisotyöntekijän on myös ymmärrettävä ryhmänormiston mahdollisuudet yksilöllisen asiakassuhteen muodostumiseen, koska ryhmällä on nuorien käyttäytymiseen merkittävä vaikutus. Opin ymmärtämään, että etsivän nuorisotyöntekijän sekä asiakkaan välinen työskenteleminen on prosessi, jossa yhtäältä alku sekä loppu, mutta toisaalta myös selkeä tavoite.

Opinnäytetyön avulla kehittyivät tieteellisen tiedon tuottamiseen tarvittavat taidot. Tutkimustyötä tehdessäni huomasin, kuinka haasteellista on jäsenellä pitkää tekstiä siten, että kokonaisuus säilyy mahdollisimman luettavana. Teoriatietoa etsiessäni opin myös etsimään tietoa eri tietolähteistä siten, että löysin juuri omaan tutkimukseen soveltuvaa tutittua tietoa. Esimerkiksi aiemmin tehdyt tutkimukset olivat erittäin hyödyllisiä, kun halusin löytää sopivaa tietolähdettä tutkimustani varten. Opinnäytetyön tehtyäni ymmärrän entistä paremmin sen, kuinka tärkeää on tehdä alusta alkaen selkeät lähdeviitemerkinnät, koska lukujen ja kappaleiden paikkaa joutuu useinkin vaihtamaan kesken kirjoitusprosessin. Eettinen osaaminen kehittyi tutkimuksen aikana koska tutustuin tutkimusetiikan elementteihin, joiden avulla toteutin työni parhaan kykyäni mukaan totuudenmukaisena, luotettavana sekä laadukkaana.

Opinnäytetyössäni tein kyselytutkimuksen yhteistyötahoille, jossa kartoitettiin sekä etsivän nuorisotyön vaikuttavuutta että yleisiä kokemuksia etsivien toiminnasta. Tein kysymykset itsenäisesti, jonka jälkeen muokkasimme kysymyksiä työn tilaajan näkökulmat huomioiden. Tämän avulla opin lisää asioita, mistä elementeistä laadukas työ muodostuu. Opin myös ymmärtämään, miten haasteellista on työn vaikuttavuuden mittaaminen sosiaalialan työtehtävissä.

8.3 Jatkotutkimusaiheet

Kajaanin etsivä nuorisotyö sai kyselyssä yhteistyötahoilta pääsääntöisesti positiivista palautetta, joten toiminta on heidän näkökulmastaan katsoen toiminut hyvin. Haasteeksi koettuun liian suureen henkilöstön vaihtuvuuteen tutkimuksessa ei ollut mahdollista laajemmin syventyä. Tutkimuksen aiheita tuleviin opinnäytetöihin olisi esimerkiksi siinä, mitä nuoret itse odottavat etsivältä nuorisotyöltä. Nuorten näkökulma on ensiarvoisen tärkeää, koska he ovat oman elämänsä asiantuntijoita. Toinen jatkotutkimuksen aihe voisi olla tutkimus siitä, miten henkilöstön vaihtuvuus ei aiheuttaisi liian paljon esteitä sujuvalle yhteistyölle.

Etsivä nuorisotyö on tärkeä osa-alue nuorisotyön kentällä, mutta sen tunnettavuutta on pyrittävä lisäämään, jotta eri organisaatiot voisivat paremmin hyödyntää etsivien nuorisotyöntekijöiden ammattitaitoa nuorten auttamiseksi. Viranomaisten ja organisaatioiden kanssa tehtävää yhteistyötä tulee tutkia ja kehittää aktiivisesti, jotta nuoria saadaan ajoissa tarvitsemansa avun piiriin. Kaikkien nuorten parissa työskentelevien henkilöiden kannattaa osaltaan huolehtia nuorten ohjaamista etsivän nuorisotyön asiakkaaksi, jotta ohjautuminen palveluun olisi kattavaa eri sektoreilta. Lisäksi jatkossa voitaisiin tutkia, miten organisaatioiden välistä yhteistyötä olisi mahdollista kehittää, jotta syrjäytymisvaarassa olevia nuoria tavoitettaisiin entistä tehokkaammin. Alkaako marginalisoituminen joidenkin nuorten kohdalla jo kouluiässä?

LÄHTEET

- Aaltio, Iris & Puusa, Anu 2020. Laadullisen tutkimuksen luotettavuus. Teoksessa Puusa Anu & Juuti Pauli (toim.) Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Helsinki: Gaudeamus Oy. Elibrary.com/reader/9789523456167. Viitattu 30.6.2021.
- Alanen, Olli & Kotkavuori, Aapo julkaisuaika tuntematon. Välittämisen ammattilaiset. Vamoksen käsikirja etsivään nuorisotyöhön. Pdf-tiedosto. <https://www.hdl.fi/wp-content/uploads/2018/01/Helsingin-Diakonissalaitos-julkaisu-välittämisen-ammattilaiset-vamos.pdf>. Viitattu 15.7.2021.
- Aluehallintovirasto 2021. Etsivään nuorisotyöhön 15 miljoonaa euroa. Aluehallintovirasto. <https://avi.fi/tiedote/-/tiedote/69909623>. Viitattu 30.6.2021.
- Arene 2017. Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry:n työryhmän selvitys sosiaalialan tilanteesta ja kehityksestä 2017. Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto 2017. Pdf-tiedosto. Julkaistu 2017. https://www.arene.fi/wp-content/uploads/Raportit/2018/arene_sosionomiselvitys_pitka_raportti_fin.pdf?t=1526901428. Viitattu 18.9.2021.
- Arene 2020. Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset. Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto 2020. Pdf-tiedosto. Julkaistu 2020. <http://www.arene.fi/wp-content/uploads/Raportit/2020/AMMATTIKORKEAKOULUJEN%20OPINNÄYTETÖIDEN%20EETTISET%20SUOSITUKSET%202020.pdf?t=1578480382>. Viitattu 18.9.2021.
- Bamming, Ruth & Hilpinen, Merja 2019. Etsivä nuorisotyö 2019. Valtakunnallisen etsivän nuorisotyön kyselyn tulokset. Länsi- ja Sisä-suomen aluehallintovirasto 2020, Vaasa. https://aviavustukset.fi/wp-content/uploads/2020/12/ET_2019_raportti_2020_11_02.pdf. Viitattu 13.10.2021.
- Council of Europe 2017. Youth work. Recommendation CM/Rec(2017)4 of the Committee of Ministers to member States on youth work. Pdf-tiedosto. Julkaistu 2017. <https://rm.coe.int/cmrec-2017-4-and-explanatory-memorandum-youth-work-web/16808ff0d1>. Viitattu 12.10.2021.
- Dunne, Allison, Ulicna, Daniela, Murphy, Ilona & Golubeva, Maria 2014. Working with young people: the value of youth work in the European Union. Pdf-tiedosto. Julkaistu 2014. https://ec.europa.eu/assets/eac/youth/library/study/youth-work-report_en.pdf. Viitattu 13.10.2021.
- Eskola, Jari & Suoranta, Juha 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.
- Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2016/679. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016R0679&from=FI>. Viitattu 31.3.2021.
- European Union 2017. The contribution of youth work to preventing marginalisation and violent radicalisation. A practical toolbox for youth workers & Recommendations for policy makers. Pdf-tiedosto. Julkaistu 2017. <https://op.europa.eu/fi/publication-detail/-/publication/0ad09926-a8b1-11e7-837e-01aa75ed71a1>. Viitattu 27.6.2021.
- Haravuori, Henna, Muinonen, Essi, Kanste, Outi & Marttunen, Mauri 2016. Mielenterveys- ja päihdetyön menetelmät opiskeluterveydenhuollossa. Opas arviointiin, hoitoon ja käytäntöihin. Pdf-tiedosto. Julkaistu 2016. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/131873/URN_ISBN_978-952-302-722-0.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Viitattu 2.3.2021.
- Helsingin kaupungin nuorisopalvelukokonaisuus 2020. Helsingin nuorisopalveluiden nuorisotyön perussuunnitelma – NUPS. Pdf-tiedosto. Julkaistu 2020. <https://julkaisut.hel.fi/sites/default/files/2021-03/NUPS%20Helsingin%20nuorisoty%C3%B6n%20perussuunnitelma.pdf>. Viitattu 24.6.2021.
- Huhtajärvi, Piia 2008. Ammatillinen etsivä työ. Teoksessa Tommi Hoikkala & Anna Sell. (toim.) Nuorisotyötä on tehtävä. Menetelmien rajat, perustat ja mahdollisuudet. Helsinki: Hakapaino Oy, 446–457.

- Into – etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry 2020. Valiokuntien asiantuntijalausunnat. HE 173/2020. <https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/JulkaisuMetatieto/Documents/EDK-2020-AK-331222.pdf>. Viitattu 31.5.2021.
- Isoherranen, Kaarina, 2012. Uhka vai mahdollisuus – moniammatillista yhteistyötä kehittämässä. Akateeminen väitöskirja. Helsingin yliopisto, Sosiaalitieteiden laitos. https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/37493/isoherranen_vaitoskirja.pdf. Viitattu 29.6.2021.
- Juvonen, Tarja 2015. Sosiaalisesti kontrolloitu, hauraasti autonominen. Nuorten toimijuuden tukeminen etsivässä työssä. Helsinki: Unigrafia.
- Kaartinen-Koutaniemi, Jaakko 2012. Etsivässä työssä. Helsinki: LK-kirjat /Lasten Keskus.
- Kajaanin kaupunki 2020a. Etsivä nuorisotyö, toimintakertomus 1.1.2020-31.12.2020. Kajaanin kaupunki.
- Kajaanin kaupunki 2020b. Etsivä nuorisotyö, toimintasuunnitelma 29.9.2021-28.9.2022. Kajaanin kaupunki.
- Kajaanin kaupunki julkaisuaika tuntematon c. Luontokaupunki Kajaani – kasvun kärjessä 2022. Kajaanin kaupunkistrategia 2019–2022. Pdf-tiedosto. <https://kajaani.cloudnc.fi/download/anonymous/%7Bf3d8016e-0eac-4219-bf95-b3a0837268d3%7D/26732>. Viitattu 17.10.2021.
- Kemppinen, Pertti 1999. Nuoriso 2000. Nuorisotyön käsikirja. Helsinki: Kannustusvalmennus P. & K. Oy.
- Korpak, Anna 2016. Unga vuxnas egna erfarenheter av social utsatthet - En studie om unga i riskzonen för exklusion. Det sociala området. Ruth Nordlund-Spiby. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/117371/Korpak_Anna.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Viitattu 17.9.2021.
- Lähdesmäki, Linda 2018. Syrjäytyminen ja sen ennaltaehkäiseminen rehtoreiden kuvaamana. Erityispedagogiikan pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:jjyu-201805212683>. Viitattu 8.9.2021.
- Mänd, Kristina 2014. Third sector trends. Teoksessa Marti Taru, Filip Coussée & Howard Williamson (toim.) The history of youth work in Europe. Strasbourg, France: Council of Europe Publishing, 11–14.
- Männikkö, Jaana 2010. Etsivää työtettä etsimässä–Kehittämistoimintaa nuorten palveluverkostossa. Opinnäytetyö. Sosiaali- ja terveystieteiden kehittäminen ja johtamisen koulutusohjelma. Tampereen ammattikorkeakoulu. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201004216686>. Viitattu 7.4.2021.
- Määttä, Sami, Pelkonen, Jenni, Lehtisare, Suvi & Määttä, Mikko 2020. Kouluakäymättömyys Suomessa. Vaativan erityisen tuen VIP-verkoston tilannekartoitus. Pdf-tiedosto. Julkaistu 2020. https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/kouluakaymattomyys_suomessa_0.pdf. Viitattu 30.3.2021.
- Nieminen, Johanna 2014. Yhteistyökumppaneiden odotuksia Pyhäjärvisuunnitelman etsivälle nuorisotyölle. Opinnäytetyö. Sosiaalialan koulutusohjelma. Sosiaali- ja kasvatustieteiden suuntautumisvaihtoehto. Diakoniammattikorkeakoulu. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201402272695>. Viitattu 30.6.2021.
- Nuorisolaki 1285/2016. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2016/20161285>. Viitattu 20.10.2021.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö 2020. Valtakunnallinen nuorisotyön- ja politiikan ohjelma 2020–2023. Tavoitteena nuoren merkityksellinen elämä ja osallisuus yhteiskunnassa. Pdf-tiedosto. Julkaistu 2020. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162007/OKM_2020_2_VA-NUPO_fi_u.pdf?sequence=1&isAllowed=y Viitattu 2.3.2021.
- Oppivelvollisuuslaki 1214/2020. <https://finlex.fi/fi/laki/alkup/2020/20201214>. Viitattu 26.10.2021.

Palola, Elina 2019. Lausunto eduskunnan tarkastusvaliokunnalle. Pdf-tiedosto. Julkaistu 12.11.2019. <https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/JulkaisuMetatieto/Documents/EDK-2019-AK-272702.pdf>. Viitattu 2.3.2021.

Puuronen, Anne 2014. Etsivän katse. Etsivä nuorisotyö ammattina ja ammattialan kehittäminen - näkemyksiä käytännön työstä. Pdf-tiedosto. Julkaistu 2014. https://www.nuorisotutkimus-seura.fi/images/julkaisuja/etsivan_katse.pdf. Viitattu 25.2.2021.

Raunas, Minna 2016. Tietoa, taitoa ja tiedottamista. Asiantuntijuus kunnallisessa nuorisotyössä. Nuorisotyön ja nuorisotutkimuksen pro gradu -tutkielma. Yhteiskunta- ja kulttuuritieteiden yksikkö. Tampereen yliopisto. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:uta-201606211964>. Viitattu 17.10.2021.

Saari, Juho, Eskelinen, Niko & Björklund, Liisa 2020. Raskas perintö, Ylisukupolvinen huono-osaisuus Suomessa. Tallinna: Tallinna Raamatutrükikoja OÜ.

Sisäministeriö 2017. Hyvä elämä – turvallinen arki: Valtioneuvoston periaatepäätös sisäisen turvallisuuden strategiasta 5.10.2017. Pdf-tiedosto. Julkaistu 2017. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-324-138-1>. Viitattu 28.3.2021.

Sisäministeriö 2020. Sisäinen turvallisuus. Sisäministeriön julkaisuja 2020:1. Kansallinen väkivaltaisen radikalisoitumisen ja exstremismin ennalta ehkäisyn toimenpideohjelma 2019–2023. Pdf-tiedosto. Julkaistu 2020. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-324-311-8>. Viitattu 28.3.2021.

Soanjärvi, Katariina 2008. Nuorisotyön verkostoituminen- Nuorisotyöntekijöiden yhteistyöstä osaa- misverkostoiksi. Teoksessa Tommi Hoikkala & Anna Sell. (toim.) Nuorisotyötä on tehtävä. Menetelmien rajat, perustat ja mahdollisuudet. Helsinki: Hakapaino Oy, 155–167.

Sosiaalihuoltolaki 2014/1301. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20141301>. Viitattu 20.10.2021.

Suomen virallinen tilasto (SVT). Vajaa 1400 alle 18-vuotiasta peruskoulun päättänyttä koulutuksen ulkopuolelle. Koulutukseen hakeutuminen. Julkaistu 10.12.2020. Helsinki: Tilastokeskus http://www.stat.fi/til/khak/2019/khak_2019_2020-12-10_tie_001_fi.html. Viitattu 31.3.2021.

Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos 2021. Nuorten syrjäytymisen ehkäisy. Verkkojulkaisu. Thl.fi verkkopalvelu nuorten syrjäytymisen ehkäisystä. Päivitetty 29.6.2021. <https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/hyvinvointi-ja-terveys/nuorten-syrjaytymisen-ehkaisy#riskitekijat>. Viitattu 4.10.2021.

Tietosuoja laki 2018/1050. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2018/20181050>. Viitattu 30.3.2021.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Turkia, Heidi 2021. Monialaisen yhteistyön ja asiakasohjauksen kehittäminen Kelan ja kuntien välillä. Sosiaali- ja terveysalan tutkimuksia. Pdf-tiedosto. Julkaistu 2021. <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe20210412101177>. Viitattu 29.6.2021.

Valtion nuorisoneuvosto 2020. Valiokuntien asiantuntijalausunnat. VN/2090/2020. <https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/JulkaisuMetatieto/Documents/EDK-2020-AK-330280.pdf>. Viitattu 31.5.2021.

Verke 2017. Digital youth work -A Finnish perspective. Pdf-file. Published 2017. https://www.verke.org/uploads/2021/01/a3f0ad24-digital-youth-work-a-finnish-perspective_verke.pdf. Viitattu 25.2.2021.

Vilen, Anna 2018. Etsivän nuorisotyön käsikirja. Etsivän nuorisotyön kehittämisen tuki -projekti. Pdf-tiedosto. Julkaistu 2018. https://www.intory.fi/site/assets/files/6799/etsiv_n_nuorisoty_n_k_sikirja_fi.pdf. Viitattu 24.6.2021.

Vilka, Hanna 2021. Näin onnistut opinnäytetyössä. Ratkaisut tutkimuksen umpikujiin. Jyväskylä: Tekijä ja PS-kustannus.

LIITE 1: Kyselylomake yhteistyötahoille

Saateteksti:

Kajaanin etsivä nuorisotyö yhteistyötahojen kokemana.

Opinnäytetyössä pyritään selvittämään, millaisia kokemuksia etsivän nuorisotyön palveluista on, sekä miten yhteistyötä olisi mahdollista kehittää. Lisäksi tavoitteena on tehdä etsivän nuorisotyön toimintaa näkyväksi.

Kyselyyn vastaamalla olet mukana kehittämässä Kajaanin etsivän nuorisotyön toimintaa. Pidämme kaikkien yhteistyötahojen työpanosta tärkeänä. Vastausten analysoinnissa sekä julkaisemisessa huomioidaan vastaajien anonymiteetin säilyttäminen. Kiitämme kaikkia vastaajia käyttämästänne ajasta.

Webropol -kyselyn kysymykset:

1. Kuinka kauan olette tehneet yhteistyötä Kajaanin etsivän nuorisotyön kanssa? (vastausvaihtoehdot 0–2, 3–4, 5–6, 7–8, 9–10 vuotta)
2. Millaisia työtehtäviä etsivän nuorisotyöntekijän työtehtävät mielestänne sisältävät?
 1. Yksilö- ja ryhmäohjaus
 2. Palveluohjaus
 3. Kutsunnat ja aikalisätoiminta
 4. Monialainen verkostoyhteistyö
 5. Jalkautuminen nuorten toimintaympäristöihin
 6. Verkossa tehtävä työ
 7. Hankeyhteistyö
 8. Jokin muu, mikä _____?
3. Millaisia kokemuksia teillä on Kajaanin etsivän nuorisotyön toiminnasta?
4. Mitkä asiat toimivat mielestänne erityisen hyvin Kajaanin etsivän nuorisotyön toiminnassa?
5. Onko teidän organisaatiossanne selkeä vastuunjako siitä, kuka viime kädessä huolehtii nuoren tietojen ilmoittamisesta etsivään nuorisotyöhön?
6. Onko Kajaanin etsivä nuorisotyö mielestänne vaikuttanut lähettämienne nuorten tilanteeseen toivomallanne tavalla? (Jos vastauksenne on ei, miten toimintaa voisi mielestänne kehittää?)
7. Onko teillä huolenaiheita, tai tiedossa olevia yhteistyön esteitä? (kyllä -ei) Millaisia?
8. Millaisia kehittämistoiveita teillä olisi etsivälle nuorisotyölle?

9. Onko mielestänne tarvetta luoda yhteisiä toimintamalleja, jonka avulla yhteydenottopyynnöt voisi toteuttaa? Millainen?
10. Kajaanin etsivä nuorisotyö tekee kyselyitä toiminnan laadun kehittämiseksi myös jatkossa. Kuulimme mielellämme kommentteja tästä kyselystä ja kysymyksistä. (vapaa sana -kenttä)
11. Mitä muuta haluaisitte kertoa, tai antaa palautetta etsivän nuorisotyön toimintaan liittyen?

_____.